

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:

Egy évre ..... 24 korona.
Egy hóra ..... 2 korona.

VIDÉKEN:

Egy évre ..... 28 korona.
Egy hóra ..... 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:

6-hasábos petit sor egyszer 20 fill.
minden következőnél 16 fillér.

Nyitólír sora 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 887.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1900.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

Stauber József.

Csütörtök, szeptember 6.

Mai számunk főbb közleményei:

Vezércikk: Uj rendszer a színházban.

A tisztviselők fizetése.

A kínai háború.

Magyar találmány szedőgép.

Passio-játékosok Aradon.

Huszonegy óráig a katakombákban.

Nincs tizes bankó.

A modern diplomácia hangja.

Egy a régiók közül.

Szélhámos gavallér.

A nemzeti kaszinó becsüdtetbirái a járás-bíróság előtt.

Tárcza: A bandita.

Csarnok: Az ifjú. Irta: F. D.

Uj rendszer a színházban.

Arad, szeptember 5.

Nagyrebecsült lapjának valamelyik mult havi számában egy érdekes cikk jelent meg, mely népszerűvé igyekezett tenni a színházigazgatóság azon tervét, hogy a „páros“ és „páratlan“ bérlet helyébe az „A. B. C.“ bérletrendszert léptesse.

Meggyőződésem szerint ez a bérlet-rendszer változás veszedelmes jelleggel bír és káros lesz következményeiben is.

Szó sincs róla, a mostani páratlan és páros rendszernek megvannak a maga hátrányai is. De tagadhatlan előnyei is vannak. Egyik előnye — a többek között — az, hogy akinek sok minden másodnap menni színházba, az megoszthatja valamelyik partnerrel úgy, hogy megy minden negyed nap, amint hogy szokásban is van minálunk. Ezek a negyed napos bér-

lők aligha adják rá fejüket, hogy minden harmadnap menjenek színházba és a hatodnap színházba járás pedig éppen-séggel nagyon abnormis és nem gyakorlati dolog. Negyed napra még leköti magát az ember, de hatodnapra aligha.

Azt hallom, hogy a színházigazgatóság a bérlet árait is fel akarja emelni. Ha malicziózus ember volnék, úgy nem szó-lalnék fel ez ellen, hanem gondolnám magamban: ám tegye, majd meglátja, hogy mi következik belőle. De miután több bennem a jóindulat, mint a malicia és őszintén pártolom a színház ügyét: megvilágítom ezt a kérdést is legjobb tudásom és meggyőződésem szerint.

Ne higye Leszkay igazgató ur, hogy a bérlet hiánya megtérül a rendes bérleten kívüli látogatásokból. Ne feledje azt, hogy vidéki város vagyunk, hogy itt még nagyrészt egyik a másik kedvéért megy a színházba, hogy — mint azt a mostani páratlan előadásokból is láthatja — egyik látogató a másikat vonzza oda. És áll ennek az ellenkezője is: egyik elmaradhat a másik elmaradása folytán.

Ez pedig be fog következni, annál inkább, mert — úgy hallatszik — az igazgatóság a bérlet árait fel akarja emelni. Nem értjük a praktikus igazgató ezen inpraktikus lépését. Ugyan miért akarja felemelni az árakat? Talán jobbak az idők, jobbak a pénzügyi viszonyok, vagy jobb a társulat és jobbak-e az előadások? Vagy azt hiszi a t. igazgatóság, hogy ha jobb is a társulat és jobbak is az előadások, a közönség megadja a magasabb

bérletösszeget? Nagyon téved. A bérlő közönség beveszi a rossz előadásokat; megnézi, ha páholyát el nem adhatja, a Szulamitot ötször-hatször is; eltüri, hogy az érdekesebb előadásokat bérleten kívül adja, de az áremeléssel szemben megköti magát. Megengedem, hogy ez kicsinyes, de végre így van. Ez tehát nagyon is meggondolandó volna.

E cikk írója tudja, hogy nem volna baj, ha egyáltalán nem lenne bérlet és a színház anélkül is megtelnék. Sőt az volna a legjobb és legideálisabb helyzet. Nem volna kiváltságos hely és egyik annyit fizetne, mint a másik. A bérlő is jobban járna, mert nem kellene ötször egy előadást végignézni, mert úgy látszik rossz néven veszik tőle, ha ilyenkor páholyát eladja.

De ily átmenetet megteremteni, ahhoz egy dussgazdag színházigazgató kell. Az ily reform pár évbe telik, mert a közönség nagyon nehezen szokja meg a változást, még a jót is és még nehezebben az igazságot. A közönség konzervatív, maradjon meg az igazgatóság is annak. Hagyja az „Abc“ rendszert, melynek előnyeit nem tagadom, jobb időkre, a mikor nemcsak a közönségnek, de neki is jobban megy a dolga és nem kell félnie az experimentálás kockázatától. A bérleti áremelést pedig ejtse el egészen, még pedig a saját jól felfogott érdekében. Nincs itt az ideje, pedig: „mindent a maga idejében.“

Egy színház látogató.

TÁRCZA.

A bandita.

(Guy de Maupassant hagyatékából.)

Az aitonai erdőn átvezető ut lankásan kuszott fölfelé. Óriási piniák sóhajtozó bolthajtásként emelkedtek fejük fölé és örökös bubánattal susogtak; jobbról-balról úgy emelkedtek föl egyenes, vékony száraik, mint az orgonásipok, s a lombok közt zugó szél egyhangu zenéje mintha ezekből a sipokból ömlött volna elő.

Három órai gyaloglás után megritkult a hosszú fatörzsek e zürzavara; itt-ott még egyegy magánosan álló, óriási pinia terjesztette szét óriási esernyőhöz hasonlatosan sötétzöld lombjait s aztán hirtelen elértük az erdő szélét, pár száz lépéssel a vad Niolo-völgybe vezető hegyhasadék alá t.

A két magasra emelkedő csúcson, melyeket e hely uralt, néhány idomtalan fatörzs állt: ezek mintegy előőrsei voltak a mögöttük maradt erdőhadsergeknek. Visszafordulva az egész erdőt maguk előtt láttuk elterülni, mint egy zölddel behintett óriás medenczét, melynek kopár sziklákkal körített széle az éghez látszott hozzáütközni.

Tovább mentünk s tíz percz múlva elértük a hegyhasadékot. Bámulatós tájkép tárult

fel előttünk. Egy másik erdő mögött olyan völgy terült el, minőt még nem láttam soha: tíz mérföld nagyságu kősvatag, ötezer láb magas hegyektől körülzárva, anélkül, hogy szántóföld, vagy legelő megszakította volna. A Niolo völgye ez, a korzikai szabadság hazája, az a bevehetetlen erősség, melyből még hódító soha ki nem űzte a hegyek lakosságát.

— Ide menekülnek mind a mi banditáink, — szólt a vezetőm.

Nemsokára leértünk e vad és hasonlithatatlanul szép völgykaton fenekére. Növény, de még fűszál sem volt sehol, csak gránitameddig a szem lát, fénylő, csillogó gránit, sivatag, melyet az izzó nap úgy átfűtött, mint valami sütökemenczét. Ugy látszott, mintha a nap egyedül csak e köfázék fölött lebegne. Szemeimet felemeltem az oromra s elvakulva, elbűvölve álltam meg. A sziklage-rincz vörös és csipkészerű korallfüzérként húzódott egyik porfir-csüctől a másikig s felette az ég telt, violaszín fényben tündökölt. Lejebb a gránit szemetszuroán szürke volt, lábaink alatt pedig apró szemcsékre zuzva, összeörlve hevert; szikrázó fővenyen jártunk. Jobbkézről hosszú, kanyargós medrében vonaglott egy zajgó hegyi patak. Szinte kábultan támolyogtam a rám nehezede izzó levegőben, ebben a fénytengerben, a sivár, égető, száraz, vad völgyön át, melyből a táj-téző hegyi patak is szinte szökni látszott,

mert nem bírta átnevesíteni a rideg követ s elpusztult volna ebben a kemenczében, melynek falai szomjasan estek neki habjainak, anélkül, hogy valaha is átnevesültek, vagy felfrissültek volna.

Jobbkézről egy kőrákásba dugott kis fake reszt bukkant fel. Ott megöltek valakit.

— Beszéljen valamit a banditákról, — kértem a vezetőmet.

— Ismertem személy szerint is a leg-hiresebbet, — dicsekedett a vezető, — a rettenetes Santa Luciát; elmondom annak a történetét.

Az apját úgy verték agyon civódás közben; egy idevaló fiatal embert gyanúsítottak a gyilkossággal, — Santa Lucia árván maradt a testvérenéjével. Gyenge, félénk fiú volt, apró természetű, beteges és minden akaraterő nélkül való. Apja gyilkosa ellen nem esküdtött verbot. A rokonai jártak a nyakára, nógatták, ösztökélték, hogy álljon boszut, de a fiú nem hallgatott sem a szép szóra, sem a fenyegetésre.

Ekkor a nénje, régi korz szokás szerint elszedte tőle a fekete ruháit, hogy ne gyászolhassa a holtat, kinek vére haszontalanul folyt ki. Santa Lucia erre is érzéketlen maradt s a helyett, hogy apjának még töltött fegyverét leakasztotta volna a szegről, bezárkózott, mert nem mert pajtásainak megvető tekintete elé kerülni.

A tisztviselők fizetése.

Arad, szeptember 5.

Hazánk az utolsó félévszázadban oly hatalmas lépéssel haladt előre a kulturáramok sorában, oly magas nivóra emelkedett hatalmi állásában a politika, a társadalmi, az állami élet terén, hogy ma már nyugat nagy országai méltó verseny társat találnak a kis Magyarországon, mely már az európai nagy koncertben elsőrendű hangszerrel vesz részt. A közigazgatás, a bírászkodás mindinkább tökéletesedik és azok a kik a közigazgatás, a bírászkodás hatalmát kezelik, a modern európai nivó felé közelednek tudásuknál képességükkel és tehetőségükkel fogva.

Az állam erős követelményekkel lép fel az állami tisztviselők képesítése iránt, sokat követel tudomány és gyakorlat szempontjából, ugyanarra, hogy az élet első fele azon képesség megszerzésében telik el, melylyel az állami hivatalban a funkció megkezdhető.

Ezen követelményekkel szemben azonban mit ad az állam tisztviselőinek? Micsoda anyagi elismerésben részesül a közigazgatási, az igazságügyi tisztviselői kar? Nohát az, amiben részesül, aránytalan az állam által megkívánt képesítéssel szemben, és szinte szegényes ahhoz képest, hogy ezen fizetésből a tisztviselő megélhetése biztosítható, nem is szólva arról, hogy a tisztviselőnek a társadalomban elfoglalandó pozíciója anyagi szempontból alá van ásva és nagyon gyakori esetben megrendülve.

A kulturáramok közt Magyarország az állami tisztviselők dotálása szempontjából határozottan a legutolsó fokon áll és csakis a tisztviselői kar nagy kötelességtudásában és erkölcsi erejében keresendő annak magyarázata, hogy az állami hatalom kezelőiben még nem rendült meg teljesen a bizalom.

Már pedig az államtudomány és az állambölcsélet egyik legsarkalatosabb alaptörvénye az, hogy a nemzet közület, mint állam csak úgy felelhet meg feladatának és nemzet fenntartó hivatásának, ha mindazok, kik az államhatalom bármely ágának letéteményesei vagy kezelői és alkalmazói anyagilag független elemek és ezen anyagi függetlenségük birtokában minden téren a törvény alkalmazásánál az abszolút igazságot tudják érvényesíteni.

Ezt az alaptörvényt kívánja megvalósítani a pénzügyminiszter, aki egyenesen ő Felsője

határozott kívánságára foglalkozik az állami tisztviselők fizetésemelésének tervezetével.

A munkát már közel áll teljes befejezéséhez, és a nyugdíjkérdésnek a fizetésemeléssel arányos megoldását is felöleli. A tervezet azon az alapon készült, hogy a magyar állami tisztviselők fizetését teljesen egyenlővé tennék az osztrák tisztviselők fizetésével. De, mert a többlet, amely ily módon előáll, rendkívül nagy, a pénzügyminiszter a többlet leszállítását oly módon éri el, hogy egyes fizetési osztályokban csökkenti a fokozatok számát. Akik a munkát előkészítéséről tudnak, azt hiszik, hogy csak az 1902-iki költségvetés alkalmával lehet majd gondolni a fizetésemelésre. De akkor sem egyszerre egészében, hanem csak azokban a részletekben, ahol a legégetőbb a szükség.

TÁVIRATOK.

A hadgyakorlatok.

Bécs, szept. 5. (Saj. tud. távirata.) A galicziai hadgyakorlatokon a királyon kívül jelen lesz Rainer főherceg, Károly Ferdinánd főherceg és György bajor herceg. György herceg a hadgyakorlatok után ő Felsőjével visszatér Bécsbe.

A transzváli háború és a munkások.

Huddersfield, szept. 5. (Saj. tud. táv.) A Trade-Union kongresszusa kis többséggel, elfogadott egy határozati javaslatot, a melyben kimondja, hogy a transzváli háborút a tőkepénzesek kozmopolitikus érdekében indították meg és hogy a háború következményei károsak a munkások számára.

A kínai háború.

— Távirati tudósítások. —

London, szeptember 5.

A Times-nak jelentik Tokióból, hogy a japán kormány Peking kiürítése kérdésében eltökélte hite a hatalmak koncertjének és csatlakozni fog ahhoz a politikához, a melyet a hatalmak többsége helyesnek tart. Ugyanennek a lapnak jelentik Sanghaiból, hogy az odaváló angol, német és amerikai egyesületek választmányai közös gyűlésen ehatározták, hogy felszólalnak Peking kiürítése és annak az uralomnak a visszaállítása ellen, a mely közvetlenül felelős a legutóbbi vérontásokért.

— Itt halsz meg! — s golyója átfurta ellenségének szívét.

Az egyik násznag elszaladt, a másik nagyot nézett és csendesen szólt:

— Mit tettél, Santa Lucia?

S ő is el akart sietni, hogy segítséget hozzon. De Santa Lucia dörgő hangon kiáltott rá:

— Itt maradj, vagy pedig ellövöm a lábadat!

A násznag, ki mindig gyávanak ismerte a fiut, félvállról szólalt meg:

— Te? Eppen te mered azt megtenni! — s elindult.

De abban a pillanatban eldőrdült a fegyver s a násznag is összeesett. Egy golyó szétzúzta a lábát. Santa Lucia aztán odalépett hozzá.

— Megnézem a sebedet, — szólt. — Ha nem nagyon nehéz, itt hagyjak fekvé, de ha halálos, akkor majd megszabadítalak a kínlódástól.

Aztán megvizsgálta a sebet s mivel halálosnak találta, megtöltötte fegyverét, a sebesültnek odaszólt, hogy mondja el a Miatyánkot s aztán szétlötötte a koponyáját. Másnap már a hegyek között volt.

S tudja, hogy miket tett aztán Santa Lucia?

London, szeptember 5.

A Times-nak jelentik Sanghaiból: Egy augusztus 19-én kelt ediktumban azt mondja a kínai császár, hogy kötelességének tartja, hogy a szövetségesek közeledésére való tekintettel teljesítse a régens-császárné kívánságát és elkísérje őt nyugatra, miután Junglu-nak, Csan-tung-nak és Cungcsi-nak megparancsolta, hogy Pekingben maradjanak és tovább kormányozzanak, Li-Hung-Csang-ot pedig utasítsák, hogy minden erejével igyekezzen tárgyalásba bocsátkozni a hatalmasságokkal. Egy augusztus 20-án kelt ediktum elrendeli a főbb pekingi hivatalnokoknak Tei-Juen-Fuba való áthelyezését és megparancsolja az alkirálynak és kormányzóknak, hogy az alájok rendelt területeket segítsék. A jangcevolgyi alkirályoknak megparancsolja a rendelet, hogy a hittérítőket és kereskedőket tovább is támogassák.

Pétervár, szeptember 5.

A vezérkarhoz érkezett jelentések szerint Lenevics tabornok augusztus 9-iki kelettel azt jelentette, hogy arra a hirre, hogy a császári kastély déli parkjában boxerek és kínai katonák vannak, augusztus 8-án rekognoszálást rendelt el, a melyet a szövetséges orosz, japán, amerikai és angol csapatoknak egy különítménye hajtott végre. A csapatok 18 versznyi vonalon bejárták az egész parkot, de senkit sem találtak. Híre járt, hogy a kínai csapatok és a boxerek elmenekültek. A szövetségesek különítménye a parkban töltötte az éjszakát. Másnap a kozákok járták be a park déli oldalát, de szintén senkit sem találtak. A vasut Peking környékén teljesen el van pusztítva. Az összes vasuti szerelvények még a gőzmozdonyokat is elpusztították. A vasut helyreállítását két oldalról kezdték meg. A Peiho folyó apad, a hajózás egyre nehezebbé válik. A tiencin-pekingi vasutat Jangcunig helyreállították, Jangcunál pedig hidat építenek. A loszui állomásig az út és sok hid teljesen el van pusztítva. Jangcun-tól Pekingig egészen ujra kell megépíteni a vonalakat. A szükséges anyagokat Sanghaiból hozzadják. Intézkedéseket tettek az ellopott anyagok visszaszerzésére, a mire jutalmakat tűztek ki.

London, szeptember 5.

A Deily Newsnak táviratozzák Sanghaiból, hogy az odaváló francia és amerikai konzul, továbbá Rockhill amerikai különbiztos határozottan csatlakozik azokhoz, a kik ellenzik, hogy Pekinget most kiürítsék.

London, szeptember 5.

A Standard-nak jelentik Washingtonból, hogy ott egész nyíltan fejezik ki azt a gyanút, hogy Li-Hung-Csang egész Mandsuországot

Igy multak el hónapok. Ugy látszott, hogy a fiu egészen elfelejtette apjának a szörnyű halálát, mert nagyon csendben élt nővéreivel együtt a kis hajlékban, melyet csak ritkán hagyott el.

Akit az apja meggyilkolásával gyanusítottak, házasodni készült. Santa Luciára ez a hír sem hatott s a völgegy templomba ment, csak azért is a két árva lakása előtt ment el. Az árvák ott ültek az ablaknál és polentát ettek, mikor a fiu meglátta a násznépet. Reszketés fogta el; szó nélkül felállt, keresztet vetett, a kürtő faláról leakasztotta a puskát és elment. Ha később szó esett erről, azt szokta mondani:

— Magam sem tudom, mi történt velem, a vérem habordhatott meg. Azt éreztem, hogy úgy kell tennem, nem tehetek másképp s azért fogtam a puskát s a Corte felé vezető uton elrejtettem a nádasban.

Egy óra multán üres kezekkel és hétköznapi pofával tért haza. A nénye azt hitte, hogy már nem is gondol a dologgal. De éjjel eltűnt.

A gyilkosnak még az éjjel kellett volna a két násznaggyal együtt Cortebe menni gyalog. Dalolva jöttek le az uton, mikor hirtelen eljűk ugrott Santa Lucia s rárvallt apja gyilkosára:

Az egész családját elfogták a zsandárok. Még a plébános-nagybátyját is elzárták s a legyilkolt rokonsága azzal vádolta, hogy ő bujtotta fel a fiut a gonoszságra. De a plébánosnak sikerült megszökni; ő is puskát vett s összeállt az unokaöccsével.

Lucia azután egymás után ölte meg a bátyja ellenségeit és kiszaggatta a szemeket, hogy a többi megtanítsa arra, hogy csak arról tanuskodjanak, amit a saját szemekkel láttak.

Az ellensége családjának minden ifjút-fiát kiirtotta. Tizennégy zsandár pusztult el a puszkájától, porrá égette a házat mindenkinek, aki kedve ellen cselekedett. Haláláig rettegett bandita volt, amilyent csak keveset ismertek itt a hegyek között is.

A nap leszállt a Monte Cinto mögött s a gránitfal árnyéka elterült a völgy felett. Sietve haladtunk előre, hogy még lámpagyújtás előtt elérjük a kis Albertacce faluba, mely mint valami sártömeg ragadt a vad völgy falának sziklához. S a banditára gondolva szólaltam meg:

— Borzasztó dolog az a vérbosszu!

— Mit mond? — szólt a vezetőm. — Hiszen a kötelességét csak meg kell tenni mindenkinek!

ajánlotta föl Oroszországnak jutalmul arra az esetre, ha kedvező békefeltételeket biztosít neki.

Washington, szeptember 5.

A hadügyminiszterium *Chaffee* tábornoknak egy megcsonkítva érkezett táviratát közli, a mely szerint Kinában tényleg beszüntették az ellenségeskedést. Az összekötő vonalak mentén sehol sem láttak kínai csapatokat. Kína körülbelül 50,000 főnyi rendes katonasággal rendelkezik. *Chaffee* Amerika részéről 5000 embert elegendőnek tart. A csapatok Kinában maradnak, sátrakban kell telelniök. A folyónak nincs elég vize, a vasut nem fog kiépülni a folyó befagyása előtt.

London, szeptember 5.

Li-Hung-Csang ma a következő táviratot küldte a londoni kínai követnek:

— Ön haszontalan ember, ha rá nem veszi az angol kormányt, hogy az oroszhoz hasonlóan kivonja csapatait Pekingből.

Egy a régiek közül.

— Madarász László levele. —

Arad, szeptember 5.

A tahi (somogy megyei) választókerületnek két volt országgyűlési képviselője él most Amerikában. Az egyik az agg *Madarász László*, a ki nagy szerepet játszott a szabadságharc alatt a magyar közéletben, különben testvérbátyja a képviselőház seniorának, *Madarász József*-nek, most farmer Florida Palatkában. Jól folynak dolgai. Ott kereste föl *Miklós Pista*, egykori utóda a tahi választókerület képviselőjében, ki Somogyban, majd Pécsen működött, mint ügyvéd és a kit anyagi körülményei kényszerítettek arra, hogy hátat fordítva a magyar földnek, nagy családjával kivándoroljon Amerikába, a hol a maga és családtagjai nagy szorgalma révén tisztességesen megél, de ott sem volt szerencséje. Ezuttal *Madarász László*-nál lesz az, a ki mostanában rokonához, *Dömény József*-hez Nagy-Berénybe a következő nagyértékű levelet intézte, melyet aradi vonatkozásai miatt is szívesen közlünk a „Somogyi” után eredeti, régi magyaros stílusában:

United S. of Amerika. Florida-Palátka
július 14-én, 1900.

*Dömény József kedvelt öcsémnek,
Nagy-Berényben Somogy megyében.*

Kedvelt magyar öcsém!

Ön visszavezette emlékeimet édes apámhoz, fiamhoz, menyemhez, s az által, hogy ön a tahi választókerületben lakik, visszavezette emlékemet azon tájra, hol Tabon, Adánon, Bábonban és Nyimben sok jó emlékeim összpontosulnak, mert 1848-ban én voltam a tahi választókerület képviselője. Ám le kellett róla mondanom, mert a csákváriak követelték előbbi jogukat.

Fogadja kedves leveléért szíves kézzorításaimat! Ön versei tán a majdnem 89 éves *Madarász Laczit* dalra s magyar tánczra nógatnak; de nekem még majd két hav kell, hogy Magyarország védelmi harcza megbukásának okait megírjam, de hisz én még pápa-szem nélkül is jól látok, pedig fivérem alig félszemüleg láthat.

Én ön hü férfi érzelmeit osztom, s nagyra becsülöm, és hiszem, hogy sok ily hő keblet fedez a magyar hon ege.

S mivel én Pápán egykor *Márton István* tanítványa is voltam, kedves, de nevét nem tudom, otthon levő leánykájának küldöm *Kossuth* 1. dolláros jegyét; lássák önök, mint ruházza fel Amerikán tollas vitézét, de ne véljék, hogy a hölgykarddal és szigonynya! az, ki mezét-lábbal nyomja le a fekvő ember fejét az ő

neje, s azt se véljék, hogy a szigonyos másik nő talán az ő felesége. Oh nem!

Newyork fogadta *Kossuthot*, mint senkit mást, mert *Kossuthról* azt mondták. „Ő vezette az ütközőket csatába”, Ő győzött. De én csak ezért is akarok többet írni, hogy kifáraszszam ön türelmét, s ki kapkodok elkezdett munkából némely helyeket.

Madarász József fivérémmel *Makórol Aradra* menten s ott *Korniss* rokon házában már lefeküdtünk, s úgy éjtél felé *Korniss* engem felköltött, hogy több tisztek kívánnak velem beszélni. En felöltöben kimentem hozzájuk. Voltak 8-tól 10-ig, s ezek engem arra kértek fel, hogy *Kossuth* eltávozván, vegyem kezeimbe a kormányt s ők parancsolatomra készek mindazt tenni, mit kellőnek találándok: de siessék, mert a katonaság parancsa, hogy holnap *Világos* felé kellene elindulni. En hát egyenességgel azt feleltem, hogy az idő és helyzet olyan, hogy annak megfontolására is tán több napok lennének szükségesek, így vállalkozni nem lehet. Ők eléggé sürgették, hogy vegyem át a kormányt s adjak nekik parancsot. Ők kértek, de én nem láttam bármely lépést is helyesnek. Engemet meglepett a katonaság ezen honfi elszántsága, melyet még inkább megtanultam nagyobbra becsülni, miután *Görgei Világos* az ebédnél azon panaszkodott *Bohusné asszonyságnak*, hogy minő szerencsétlen volt tegnap, hogy a katonaságból küldött keresői Aradon nem találhatták föl a 2 *Madarászt*, kiket ő szeretett volna felakasztatni.

Görgei tudta azt jól, hogy a 2 *Madarász* követelték *Görgeinek* törvényes befogatását. *Kossuth* absolute megtagadta, állítván, hogy *Görgei* oly hazafi, mint ő. S ezért én márcziusban levél által tudattam *Kossuth*-tal, hogy a miniszterséget letettem és lettem csak képviselővé, és honvédelmi bizottság tag.

Most egy másolatot írok ide szórul-szóra, a mint *Kossuth Lajos*-nak egészen önkezével írt leveléből olvastam u. m.

239 Alólirt Magyarország kormányzója ezen levelem rendjében *Ujházy Lászlót*, sárosi főispánt, *Komárom* polgári kormányzóját — az észak amerikai egyesült államoknál a magyar nemzet meghatalmazott követévé, s képviselőjévé nevezem, adván neki jogot és szabadságot utasításainak értelmében a nagy lelkű szabad nép kormányza s közvéleménye előtt a magyar nemzetet képviselvi a visszahívásig. Kelt *Brussában*, *Kis-Ázsiában*. márczius 27-én 1850. Magyarország kormányzója, *Kossuth Lajos* (p. h.)

Hogy ezen eredeti *Kossuth Lajostól* írt megbízó levél angol és magyar nyelveken *Newyorkban* lakó *Madarász Lajos* unokám birtokában van *Kossuth*-nak vagy 10 darab más *Ujházi*-hoz írt leveleivel együtt, bizonyítom. *Balatkán Floridában*. *Madarász László*.

Most legyen a nagy Isten áldása rajtatok édes öcsém, hugaim. Maradjatok Magyarhonnak hü gyermekei! Keressétek fel betűkkel, a hányszor megkivánjátok, míg él és tud, felelni fog szívesen. Szabad, de szerető és tisztelő magyar társatok. *Madarász László*.

SZINHÁZ ES IRODALOM.

* **Hangverseny Gyorokon.** Gyorokon e hó 23-án az ottani ref. egyház javára hangversenyt rendeznek. Az érdekesnek ígérkező koncerten közreműködnek *Odry Lehel*, *Felhő Rózsai*, *Har-math Józsa*, *Mezei Péter* és *Nyilassi Mátyas*.

* **Melyiknek van igaza?** *R. Réthy* Laura vendégképen játszott tegnap este a budapesti Vigszínházban. Felléptéről a fővárosi lapok hossz-szasabban emlékeznek meg. Itt leközljük két budapesti lap kritikáját annak bizonyosságul,

hogy a kritikus urak nem mindig szoktak egy véleményen lenni. Ez egyik lap így ír:

A vigszínházban ma a Három pár cipő című izléstelen német bobozatot adták elő két vendégszínésznővel; *Fedák Sárival*, ki a Három pár cipő *Lénijét* tavalyi bemutatóján kreálta és *R. Réthy* Laurával, akit a vidéki primadonnák egyik legjelesebbjének mondanak. *Réthy* asszony, kinek föllépése állítólag szerződöttes czéljából történt, hozzá nem illő partnerre akadt *Fedák Sáriban*, mert ennek játéka, éneke és táncza mellett az ő vonatott, szinte fáradt mozdulatait kissé nehézesnek találta a közönség.

A másik lap ezt írja:

A *Vigszínház* mult évadbeli énekes darabjának, a Három pár cipőnek, amellyel a lipótköruti színház az évad-kezdet szürkeségét akarja tarkítani, ma este csakugyan volt egy nagy érdekessége: *R. Réthy* Laura énekelte a primadonna szerepét. A művésznő jó ismerőse a budapesti közönségnek, amely nem egyszer gyönyörködött hatalmas hangjában és énektudásában, ami az operett-színpadon a legtrikább tulajdonság közé tartozik. Igazi művészi élvezettel hallgattuk ma este is a kiváló énekesnőt, aki *Arditi* ismeretes csökkeringőjét s még egy másik *Arditi*-betéket bravuros technikával s a legzománczosabb hanggal énekelte. Mind a kettővel nagy hatást keltett. Néhány magyar népdalt is hallottunk tőle, amelyeket olyan igazi magyar zamattal és mély érzéssel adott elő, aminővel *Blaha* Lujzán kívül alig énekel valaki manapság magyar színpadon. *Réthy* Laura éneke mindenestre a legbecsebb és legévezetesebb része volt a *Három pár cipő* mai előadásának.

Ugyan melyiknek van igaza?

* **Önbírálat.** A színházak annalesaiban bizonyára még nem történt meg az az eset, hogy a drámaíró lepiszkolja a saját művét a sárga földig, kéri a lapokat, hogy ne is említsék többé a művét és felszólítja a színházigazgatót, hogy a darabot vegye le a műsorról. Ilyen drámaíró, a ki két-három darabjával már szép sikereket ért el az athéni színpadon, legújában „*Lázár feltámadása*” cím alatt egy háromfelvonásos darabot írt. A darabot a színház elfogadta és szép sikerrel is adta. Képzeltető az athéneiek meglepetése, midőn másnap a „*Neologos*” című lapban egy hosszú közlemény jelent meg, a melyben a szerző borzasztóan lerántja darabját. „A mű nem olyan, mint a milyennek akartam, mondja az író. — A darab tetszhetett a bírálóbizottságnak, a közönségnek is, de azért rossz, teljesen értéktelen.” A közlemény végén az író esetet említ fel, hogy különösen a francia színházaknál megtörtént az az eset, hogy teljesen értéktelen darabokat jól fogadtak, nagybecsű műveket pedig eleinte kifütyültek.

Magyar találmányu szedőgép.

(*Méray-Rozár-léle szedőgép sikere.*)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 5.

Évekkel ezelőtt egy érdekes találmányról beszéltek Aradon minden társadalmi körben. Az, ami a dolognak különös érdekességet kölcsönzött, abból állott, hogy aradi ember találmányáról volt szó és a mi társadalmunkból kerültek ki azok, akik az eszmének megvalósítására vállalkoztak. Ezek között volt *Méray-Horváth* Károly lapszerkesztő és az időközben elhalt *Hamvas* Károly dr. ügyvéd.

A Zemplényi-kávéház törzsasztalának voltak ezek tagjai és a társaság ámulva hallgatta az érdekeltek előadásait és különösen a szegény *Hamvas* Károly képzelete csapangott ideális légkörben, amikor a találmány értékesítéséről volt szó.

Mosolyogva hallgatták őket és több oldalról sajnálkozva említették a különben okos emberek tévelygéseit. Évek multak, és bár nagy

anyagi küzdelmekben majdnem elvérezték a találmány emberei, mindazonáltal szívós kitarással munkálkodtak egyrészt a találmány megismertetésén, másrészt annak tökéletesítésén. Összeköttetéseket szereztek a kontinens nagy gyáraival és pénzembereivel, sőt Amerikában is kerestek és találtak összeköttetést.

Az ernyedetlen szorgalom közepette kidőlt a szegény *Hamvas dr.*, aki profétaszzerűleg megjósolta a találmány sikerét és kinek buzdítása adott erőt a további munkálkodásra. És ma már a szó teljes értelmében beteljesedett az, amit *Hamvas dr.* megjósolt.

A *Méray-Rozár-féle* szedőgép találmánya ma már testet öltött; a külföldön már nagyban gyártják és európai, sőt amerikai szakemberek közleményei szerint a szedőgép — technikában a legmagasabb fokot jelenti.

A találmány, mely a mi városunk fiaiban agyában megteremve, világhódító utját megkezdte, lényegében a következő:

A szedőgépek első kísérletei oda irányultak, hogy a nyomdában használatos betűket mechanikailag rakosgassák egybe a szedők kézimunkája helyett. Azaz billentyű-játék mozgásba a szükséges betűket, hogy azok egymásután sorakozzanak. Ez a módszer azonban nem vezetett gyakorlatilag használható szedőgépekre. Főleg azért, mivel a betűket nemcsak összeszedni, hanem ismét elosztani is kell. Ez pedig a mechanikát oly komplikálttá teszi, hogy jóformán csakis új tiszta betűkkel érnek célra.

A bajokon segitendő, Amerikában a soröntő-gépeket csinálták, azaz, hogy nem betűket sorakoztatnak egybe, hanem a betűk matriczáit (fordított képét) és midőn ezekből egybekerült egy sor, akkor a gép ezekből egyszerre önti ki, egy ólomdarabban az egész sort. E gépeket Amerikában, sőt most már Európában is nagyon használják a gyors szedést igénylő újságok, a bajuk csak az, hogy ha korrigálni kell valamit, akkor egész sorokat dobnak el s kénytelenek újra szedni.

Ujabb két amerikai gép és az Electro-Typograph ugyanegy nyomon haladva azt a módszert készítették ki mechanikailag, hogy a szedés teljesen *ugyanoly betűkből* készüljön, mint a minők ma a nyomdászban használatosak, azaz egyes pálczikákból, a melyekkel tehát a nyomdásznak semmi nehézsége ne legyen. Így a gép munkája redukálódott a közönséges betűöntésre, csak hogy a gép mindig éppen a szükséges betűt önti és rakja sorba.

Ez a sorrendet pedig egy lyukasztottjellel ellátott papírszalaggal határozzák meg, illetve e billentyűkön játszó szedő munkája csakis arra szorítkozik, hogy egy papírszalagra lyukasztja a billentyű-játékával a betűt meghatározó lyukakat. E szalagot aztán befűzik az öntőgépbe, a mely az ólom munkát tovább automatikusan végzi.

Három egymáshoz rendkívül hasonló ilyen találmány állott elő majdnem egyszerre. Hazafias büszkeségünkre szolgálhat azonban, hogy a magyar találmány fölényét, ma már eldöntöttnek lehet tekinteni és a versenyben a magyar találmány a győztes. A magyar találmány gyakorlati jelentősége abban van, hogy a míg a gépszedőknek eddig igazán mechanikusoknak is kellett lenni, hogy a szedőgépeket kezeljék: az Electro-Typographon, illetve szalaglyukasztó írógépben *bármely írógép-kisasszony is azonnal kész szedő*, a ki ugyanazon gyorsasággal dolgozhat, mint az az írógépéknél ismeretes.

A kéziszedésnek 8—10-szeresét lehet előállítani és 3—4-szer olcsóbban, mint más szedőgépekkel. Németország számára egy lipcei rész-

vénytársaság, a *Schuckert-féle Electricitáts A.-G. tal.*, Franciaország számára pedig egy *párisi részvénytársaság* gyártja a magyar gépeket; Magyarország számára azonban még eddig nem vállalkozott egy bank sem.

Szélhámos gavallér.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 5.

Ott, a hol sok a jámbor ember: sok a szélhámos is. Nálunk Magyarországon nagyon sok lehet a jámbor, mert rengeteg a szélhámos. Aránylag többen vannak talán mint Párisban. És nem holmi kis kapczabetyárokból áll a nagy banda, hanem nagystilű szélhámosokból, a melyeneket nem terem még Páris se. Somoskeőy a „terrible hongrois” és Baky Gyula a „huszárezredes” rettegésben tartotta esztendőnkön keresztül Párist, s nevékre, cselekedtüikre most is jól emlékeznek.

Ilyesféle egzisztencia Zámbo-Leicht Géza is, aki jól ismert alak volt fél Magyarországon. Hogy nevét, hírét nem ismerik annyira, oka ennek csak az, hogy kisebb volt a szerencséje, s hamarosan rajta vesztett, valószínű azonban, hogy még fogunk hallani felőle.

Esztendőkkézelte földbirtokos volt. Duhaj, léha életet élt Nagyváradon. A pezsgő, kártya, cigány csakhamar adósságba, majd pedig teljes vagyoni romlásba kergette. Mikor mindenét elárverezték, néhány forinttal zsebében a fővárosba ment. Itt vagyona roncsait elmulatta, s ekkor arról kezdett gondolkodni, hogyan lehetne megélnie. Néhány hatossal zsebében beült egy kerepesi uti kávéházba, a hol megismerkedett Jánosi János hentesmesterrel.

Jánosi János becsületes ember, egész a jámborságról becsületes. Érdeklődni kezdett az urnak látszó ismerős iránt, a kinek nem volt már ekkor egyebe a pepitanadrágjánál, lakkcipőjénél és fekete czilinderénél.

— Szerencsétlen ember vagyok, jó uram, — mondotta neki — *Zámbo-Leicht Géza.*

— Hogy-hogy? — tudakolta Jánosi uram résztvevő szívvél.

— Millióm vannak s most mégis alig van betevő falatom. Sok pénz van rám testálva s nem tudok érte menni, mert nincs utiköltségem. Tudja meg, Jánosi uram, én gróf *Apponyi György* fia vagyok s fogadott fia a híres *Leicht* generálisnak. Attól Biharmegyében örököltem néhány ezer hold földet, ettől a Rajna mellett s ma is huzom utána a királytól a négyezer forint kegydíjat.

Jánosi János uramat nagy tisztelet fogta el a generális árvája iránt. Meghivta magához, házába fogadta s felajánlotta neki tárczáját is. Zámbo-Leicht Géza eleinte vonakodott ezt elfogadni, de nagy erőltetésre mégis elfogadott kölcsön néhány ezer forintot. Ezen a pénzen utazni vitte Jánosi uramat. Elvitte Biharmegyébe, megmutatott neki egy jókora darab földet, a melyről azt mondotta, hogy az ő öröksége.

Mikor néhány hónap mulva elfogyott a pénz, takarékból vétetett fel Jánosi urammal és elvitte Párisba. Azzal csalta ki, hogy hercegnő nagynénje ott lakik s attól kapja kézhez az örökségre vonatkozó iratokat és néhány millió készpénzt.

Párisban egy előkelő fogadóban szállottak meg. A szélhámosnak legelső dolga az volt, hogy Jánosi uram szakállát, bajuszát leborotváltatta s inasává tette. A jámbor hentes heteken át szolgált a „kegyelmes urat” s minden nap megtisztította a cipőjét is. A hercegnőt természetesen sohase látta, sőt egy szép napon elvesztette az urat is.

Zámbo-Leicht Géza ugyanis, mikor fogytán volt a pénze, visszautazott Magyarországra, Jánosi uramat pedig otthagya. A szegény hentesmester gyalog jött vissza s ötven napi gyaloglás után ide is érkezett.

Első utja ekkor a rendőrséghez volt, a hol feljelentette a szélhámosot, a ki mindenéből kifosztotta. A rendőrség csakhamar el is fogta s átadta a budapesti törvényszéknek, a mely család miatt egy évi börtönre ítélte el. A kir. ítélőtábla a büntetést két évi börtönre emelte fel s ezt a kir. Curia is helybenhagyta. Jogerős lévén az ítélet, a kir. törvényszék annak kihirdetésére már többször tűzött ki határnapot, de az elítélt szélhámos sohasem jelent meg. Most a kir. ügyészség 34321—900. sz. a. elrendelte *Zámbo-Leicht Géza*nak országszerte *lendő körözését.*

Nincs tízes bankó.

(Vagy: Történet az éhező milliomosokról.)

Arad, szeptember 5.

A budapesti Ipar- és Kereskedelmi Kamara a minap hivatalos átiratban tudatta az Osztrák-Magyar bank igazgatóságával, hogy nincs elegendő tízforintos bankjegy. Az Iparkamara nem lehet nagyon büszke erre a felfedezésére: ezt, fájdalom, nélkül is tudjuk. Hol az az ember, aki e sajnos tény konstatálása előtt is meg lett volna elégedve a tízforintosok számával? Én legalább néhány hónappal ezelőtt, őszinte meglepetéssel olvastam, hogy a tízeseket csak ezután készülnek bevonni, holott éveken át abban a hitben éltem, hogy már az összes tízeseket bevonták. Ez alkalomból különben a következő komoly interpellációt van szerencsém az Osztrák-Magyar Bank igazgatóságához intézni:

Tekintettel arra, hogy százás bankót egyáltalában nem bocsátanak ki;

továbbá, hogy az ezres már csupán a népmesékben létezik;

végül: hogy a valamikor népszerű ötösből félv év óta nem láttam többet három vagy négy darabnál,

az összes adófizető polgárok nevében azt a kérdést intézem a nevezett Bankhoz:

Szándékozik-e mielőbb intézkedni aziránt, hogy (az ezresekről nem is szólva) 1. a százásokat ismét forgalomba bocsássák? 2. az ötösből még a hónap 15-ike után is forogjon egynéhány példány a polgárok között? (Mert eddig, úgy 10-ike körül, az összes ötforintosokat bevonták.)

Akadhatnak olyan tőkepénzesek, akik a főntöbbségi interpellációt tréfának veszi, de már csakugyan nem tréfa, hogy e hónap elsején alig volt tízforintos bankjegy. Arad összes vendéglőjében bábeli zűrzavar volt a legelső szeptemberi napon: a fizetőpinczerek nem tudtak visszaadni a százás bankókból. A borfiukat hasztalan küldték váltani a szomszédos trafikba és pénzintézetekbe: délfelé már egyetlen bolt se akadt, ahol egy százás bankót felváltottak volna. Az előkelő fogadóknál, ahol a vendégeket jobbára kivétel nélkül ismerik, még csak könnyen elintézték a dolgot; a fizetőpinczér udvarias mosollyal adta vissza a százast:

— Majd legközelebb, ha megint erre méltóztatik jönni . . .

De a kicsiny, külvárosi vendéglőkben, ahol a fizetőpinczér mindig védelmi állásba helyezkedik, már nagyobb bajt csinált az általános tízeshiány; vendég és pinczér majd csaknem hajbakaptak egymással. Egy vendéglőben megtörtént, hogy a fizetőpinczér ott akarta fogni zalogba egy tisztességes magánhivatalnok esőköpenyegét, mivel a magánhivatalnoknak, aki ebédre 72 krajczért költött, nem volt más pén-

ze, mint egy százas, a pinczér pedig nem tudott visszaadni a nagy bankóból. Oly skandalum támadt, hogy még a rendőrt is behívták.

— Fizessen, mert másképp nem adom oda a gummiköpnöyegét, — kiáltotta a pinczér.

— Itt egy százas, adjon vissza belőle, — dühöngött az ártatlan vendég.

A kinos affért úgy intézték el, hogy mindkét felet a kapitányságra kísérték.

Egy másik vendéglőben már tizenkettő után óvatosan megkérdezték a betévedő ismeretlen vendégeket:

— Van aprópénze?

— Nincs, csak egy százasbankóm.

— Akkor, sajnálom, nem szolgálhatok ebédrel . . .

Igy történt, hogy néhány vagyonos uri ember csak délután négy óra felé ebédelhetett, mikor a százasát, különös protekcióval, végre felváltották valamelyik pénzintézetben. Szóval a különös mese, mikor a szegény milliomos éhen hal, most majdnem megisméltődött Aradon.

Reám, régi szociálistára, a dologban van egy vigasztaló momentum, a milliomosok néhány napig épp oly helyzetben voltak, mint én: nekem se volt tizesbankóm, nekik se. Ez ugyan nem sok, de mégis valami. Az embernek, ha magasabb elvekért küzd, a legkisebb eredményeket is hálás szívvvel kell fogadnia.

Sancho Panza.

TANÜGY.

(—) **Földmívelési iskola.** A mezőgazdasági okszerű ismeretek elsajátítására Hódmező-Vásárhelyen egy m. kir. földműves iskola van berendezve, hol a kétéves tanfolyamnak elvégzése a szegényebb ifjaknak is lehetővé van téve, a mennyiben teljes ellátásért évente csak 300 koronát kell fizetni, s a hol a végzett növendékek elhelyezéséről az iskola igazgatósága gondoskodik, a kik már az első évben mintegy 1000 korona javadalmazásban részesülnek. Bővebb felvilágosítással bárkinek szolgál az iskola igazgatósága.

(—) **A tanítói karból.** Preisinger Józsefet, az ujonnan megválasztott segédtanítót a polgári iskolához osztották be.

Huszonnégy óráig

a k a t a k o m b á k b a n .

(Két teológus borzalmas kalandja.)

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, szeptember 5.

Nagy vesztélembe jutott ma Rómában két teológus. Az ország főváros egyik érdekességét, a katakombákat tekintették meg, s a földalatti séta majdnem életükbe került. *Eltévedtek s csupán huszonnégy óra múlva találtak rájuk társaik.*

A katolikus diákok tartják most kongresszusukat Romában, s az erre összesereglett egyetemi hallgatók természetesen kiaknálták az alkalmat s megtekintették az örökváros számtalan látnivalóját. Ezek közül nevezetes a föld alatti temetkezőhely, rengeteg folyosóival, sötét borzalmasságával.

Ide, a régi halottak országába is ellátogatott tegnap egy a látnivalók után éhező társaság, mely zajával, vig hangjával felverte a mély csendet. Nagy volt azonban a megdöbbenés a diákok között, mikor észrevették, hogy *két társuk hiányzik.* Körülnéztek, szőlítgatták őket, de a két diák, mindkettő német teológus, nem volt sehol.

Nyomban visszaindultak s fáklyás vezetőikkel járták be a folyosókat, de hiába. Egész napon át folyt a keresés a folyosók labirintjában, ott mozgott a fáklyák vörös fénye éjszaka is, de nem volt eredmény, a két német nem került elő.

A mai napon sem hagyták abba a szakadatlanul tartó keresést, s már letettek minden reményről, mikor végre siker jutalmazta fáradozásukat. *Egy szűk oduban, mely alig volt néhány lépés széles s melyben a felnyújtott kéz már boltozatot ért, megtalálták az elveszetteket.*

A diákok könnyelműen elmaradtak a többitől s mikor észrevették, hogy egyedül vannak, a folyosók labirintusában nem tudtak társaik után menni. Mindenfelé keresték a kivezető utat, de hiába. Amíg fáklyájuk volt, nem vesztették el reményüket, de iszonyu volt kétségbeesésük, mikor a fáklya leégett és sötétben maradtak. Borzasztó félelmet állottak ki a nedves levegőjű kriptákban, hol nem a szerte lévő csontok, a holtakat rejtő koporsók ijesztgették őket, hanem az a tudat, hogy innen nem juthatnak ki többé.

Huszonnégy óra telt így el, melyet étlen, szomjan, halálos kétségbeesésben élt át a két diák. Hogy mit jelentett számukra az oduba bepirosuló fáklyafény, elképzelhető. A megváltás világossága volt ez.

A modern diplomácia hangja.

London, szept. 4. Li-Hung-Csang ma következőkép táviratozott a londoni kínai követnek:

— Ön haszontalan ember, ha nem veszi rá az angol kormányt, hogy az oroszhoz hasonlóan kivonja Pekingből csapatait.

A távirat a maga lakonikus rövidségével remek példáját adja annak, hogy a mai diplomácia hangja lényegesen különbözik a diplomácia azon iskolájától, mely Franciaországból kiindulva, jellegzetessé tette az államférfiak működését és egymással való érintkezési formáját.

Richelieu, Talleyrand szellemessége, Bismarck, Andrássy határozottsága, Lord Beaconsfield, Disraeli komolysága, Crispi, Castellar simasága, Washington ravaszsága — ez mind túlhaladott álláspont, a diplomácia értékes, de elavult jelensége, melynek helye már csak a történelem lapjain van, — az élet, a jelen secessionisztikus áramlata sutba dobta a diplomácia klasszicitását és miként az építészetben, a festészetben, a szobrászatban a lehetetlenség dominál, úgy a diplomáciában is oly hang uralkodik már, mely rövid, de velős szavakban határozott irányt tud szabni a politikában.

Nem az államtudományokban való kitűnő jártasság praedestinálja ma már a diplomatikust fontos hivatására, hanem az a tehetség, mely az adomabeli huszárkaplárt teszi félelmetessé a legénység körében.

Li-Hung-Csang iskolát teremt és talán nem is lesz meglepő, ha a modern diplomácia következőkép instruál:

Kedves *Waldersee!* Ha Ön Pekingben az egyesült hadsereg élén nekünk 48 óra alatt teljes elégtételt nem szerez, visszajövetelekor úgy pofonvágom, hogy a szeme szikrázik.

Hohenlohe herceg.

Avagy:

Francia nagykövetség Berlin! Menjen rögtön Vilmos császárhoz, eszközölje ki, hogy Elzasz-Lotharingia 3 nap alatt visszakebeleztesse Franciaországba. Ha ezt ki nem eszközöli, akkor ön egy czimeres marha, kit le kell bunkózni.

Loubet.

Vagy talán ilykép:

Dr. *Leyds* Brüsszel! A nagy hatalmak miért nem intervenálnak még ügyünkben? Mozdósítsa érdekünkben a hármasszövetség összes hadseregeit, de azonnal, — ha nem teszi, akkor menjen

Belgium valamely legelőjére és legeljen, mint a többi birka.

Krüger.

Esetleg ilykép:

Napoleon Viktor herceg! Mi lesz a császárság eszméjével? Vagy cselekszik hercegséged, vagy ott egye meg a fene, a hol van! Proklamációját még holnap elvárjuk, különben úgy hátba legyintjük, hogy kinjában az Eiffel tornyot is hegedünek nézi. — Ön keresztcsacs!

Paul Cassagnac.

Vagy ez sem volna meglepő:

Milán exkirály. Bécs. Ne merje az országba betenni a lábát, mert különben kihuzom azt a kevés haját is, ami még van. Az én Masinámhoz semmi köze, érti? maga közönséges lumpfráter, vigyázzon magára, mert úgy nyakon találok ütni, hogy az ön Zichy Jenő grófját is az orleansi szüznek nézi. Bitang! Különben fiui szeretettel

Sándor.

Ilykép alakulhat át Li-Hung-Csang példája után az európai diplomáciai hang. Kissé különös, de talán ezt is megszoknánk.

C . . . . . s.

Passio-játékosok Aradon.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 5.

Oberammergau, melyről esetlegesen nem tudna többet a világ, mint akár *Glogováczeről*, híres neves hely lett a *passio-játékok* miatt, melyeket ott rendeznek. A Krisztus életéből merített jeleneteket messzi földről oda zarándokolt emberek tömege nézi meg. Régi időben minden tiz esztendőben rendeztek ott ilyen előadásokat fogadalom következtében, melyet a város előkelősége tett s tartott be nagy buzgalommal. — Mostanában úgy látszik *üzlet* lett alapja a vállásos buzgóság helyett a színielőadásoknak. Nem tiz évenként, hanem sokkal sűrűbben rendezik ezeket most már, úgy, hogy a jelen esztendőre *negyven* előadást terveztek.

Az *üzlet* a *passio* játékot tulvitte *Oberammergau* határára s az előadásokat, melyek a kis városkának nevet adtak, *Oberammergauról* nevezik el. Akadt már élelmes direktor, aki társulatot szervezett a Krisztus életéből vett jelenetek előadására s bejárja a világot.

Ez a direktor, ki *magyar születésű* ember, most Magyarországra hozta társulatát s többek között *Aradon* is akar előadásokat rendezni. *Krisztus élete, kinszenvedése, megfeszítettése, feltámadása* vannak a programján a társulatnak, mely legutóbb Hamburgban játszott.

Az igazgató több magyar főpaptól ajánló levelet is mutatott fel. *Salacz Gyula* polgármesternek, kitől azt kérte, hogy a *nyári színi körben* tartandó előadásokra adjon engedélyt. A polgármester, tekintettel a *Leszkay* András színi igazgatóval fennálló szerződésre, nem adhatott engedélyt, s a kérelmezőt *Leszkay*hoz utasította. A *passio* játékokból így alig lesz valami *Aradon*. Az említett direktor, ha itt nem sikerül terve, Temesváron próbál szerencsét.

Ez a vándorló társulat természetesen nem tart olyan nagy arányu előadásokat, mint aminek *Oberammergauban* vannak szokásban, hol százakra megy a szereplők száma, kik valamennyien a községben született emberek közül kerülnek ki. Ez a megszorítás szigorú feltételt képez. A kiadások különben érdekes képet nyújtanak az előadások méretéről. Nemrégiben 695.000 márka volt a kiadás s körülbelül ennyire ment a bevétel is. A szereplő személyzet között legmagasabb tiszteletdíjban *Krisztus személyesítője* részesült, ki 2000 márkát kapott. Még horribilisabb az idej költségek.

vetés, mely szerint negyven előadásból 1.141,320 márkát remélnek bevenni.

Az Aradra kívánczó társulat kiadásai meg sem közelítik ezeket az összegeket, de azért bizonyára jobb előadásokat mutatnak be, mint az oberammergau-i parasztok az ő becsülendően vallásos, de annál naivabb német publikumuknak.

HIREK.

— **A király Gödöllőn.** Végleges megállapodás szerint a király október 6-án három hétre Gödöllőre érkezik.

— **A reichsrath feloszlatása.** A „Neue Freie Presse“ arról értesül, hogy a reichsrath feloszlatása már megtörtént. A király a pátenst már aláírta, s a kézirat legközelebb megjelenik, melyet csakhamar követ az új választásokat elrendelő kézirat.

— **A szultán és a bolgár fejedelem.** A szultán és a bolgár fejedelem között a szultán uralkodói jubileuma alkalmából meleg hangú táviratváltás folyt. A fejedelem mély hálóját fejezte ki a bolgár küldöttség jóindulatú fogadtatásáért. Az angol királynő is megköszönte a szultánnak azt a jóindulatot, a melylyel külön követét, Fisher tengernagyot fogadta. A francia és a román küldöttség már elutazott. Fisher tengernagy ma utazik el Konstantinápolyból. A német, olasz és bolgár különkövetek holnap utaznak el.

— **Elhunyt osztálytanácsos.** Girsik János nyugalmazott miniszteri osztálytanácsos, erdőigazgató, ma reggel 3 órakor Kolozsvárott meghalt 83 éves korában. A megboldogult 52 évig szolgálta az állami erdőgazdálkodást, mint az erdélyi részek erdőigazgatója, és az erdők ápolása, szakszerű kihasználása, jövedelmezővé tétele körül rendkívül szép eredményeket ért el. A magyarosodás előmozdításán kiváló sikerrel munkálkodott ugy Mármarosban, mint Szatmár vármegyében. 1876-tól egészen nyugdíjazásáig az erdélyi részekben volt alkalmazva. A szabadságharcot mint nemzetőr küzdötte végig. — Mármarosban a határszéli oroszokból szerzett nemzetőrséget. A társaséletben is tevékeny szerepet játszott. Nagybányán lövészegyletet, Kolozsvárt társaskört alapított, elnöke volt a kolozsvári körnek, a jelenlegi nemzeti kaszinónak igazgatója és tagja a városzépítő-egyletnek. — Több évi fáradozással berendezte és széppé tette az Emke-téren lévő parkot. Minden körben általános tiszteletnek és szeretetnek örvendett. Rudolf trónörökös görgényi vadászatain, mint az államerdők igazgatója mindig résztvett. Görgényben, a Rákóczy-hegyen Stefánia trónörökösné számára pavillont, Alsó-Fancsalban pedig pisztrángtenyészdet létesített. A fővárosban is nagy számu és előkelő rokonság gyászálja. Temetése pénteken lesz.

— **Betegség a háziezredben.** Az aradi korzó megeléknült ma. A tiszti és önkéntesi uniformisok sűrűn láthatók voltak az aszfalton: a 38-ik gyalogezred önkéntesei és tartalékosai a nagygyakorlatról hazaérkeztek. A sétáló katonák jókedve, melyet a hazaérkezés támasztott, nem árulta el, hogy a hadgyakorlat meglehetősen bajjal végződött. Mint értesülünk, a legénység között tömeges betegség történt. A maródi legnagyobb része lázbeteg. Az ezred zöme vasárnap érkezik haza.

— **Arad a Vörösmarty-ünnepélyen.** Az idén ünneplik meg Székesfehérváron Vörösmarty Mihály születésének századik évfordulóját. Az ünnepélyre a rendezőség meghívta Aradot is. A kiküldendő képviselők ügyében a 12-iki közgyűlés fog határozni.

— **Elfogott román katonatiszt.** Bukarestből telegrafálják: Kisirov őrnagyot, a nyolczadik vadászszázalaj parancsnokát hazaárulásért elfogták. A román hadseregben újabb elfogatósok várhatók.

— **A közigazgatási tanfolyam megnyitása.** Gullner Gyula belügyi államtitkár holnap nyitja

meg az első közigazgatási tanfolyamot. A megnyitót az Erzsébetvárosi főreáliskola dísztermében lesz.

— **A zabpárt megszűnik.** A „Magyar Szó“ írja: Elterjedt és igen szilárdan tartja magát az a hír, hogy a negyvennyolczas párt sötétebb árnyalata, a mely különben sem negyvennyolczas, sem nem párt, az Ugron Gábor árnyékában roskadozó csoportocská, mint ilyen a választások után nem fog többé a Házban megjelenni. A zabos lejtőt tönkre silányította a felette elzugott vihar. Ugron Gábor, mint pozitív formában mondják, hogy enyhén szóljunk, „nem vállal“ többé mandátumot, Bartha Miklós és Holló Lajos pedig kormánypárti programmal lépnek fel.

— **Darányi Erdélyben.** Tövisről távirják Darányi Ignác dr. földmívelésügyi miniszter kedden reggel 6 órakor Tordáról Segesvárra utazott. Az uton Zeyk Dániel főispán, Török Bertalan, Apáthy Péter és Kabos Ferencz orsz. képviselők, továbbá Sándor János főispán és Csathó alispán csatlakoztak a miniszterhez. Segesvárról, ahol a minisztert Sándor főispán, Somogyi István polgármester, valamint Melczér Vilmos és Pildner Ferencz képviselők s Ugron Zoltán földbirtokos üdvözölték, a miniszter a várostól néhány kilométernyire fekvő Bun községbe ment, melyben az általa telepítési célokra legutóbb megvásárolt 1300 kath. hold nagyságu báró Szentkereszty-féle birtokot járta be s egyuttal a buni református és gör. kath. lelkészek együttes vezetése alatt tisztelegő magyar és román lakosság küldöttségét fogadta. A miniszter a birtokot telepítésre teljesen alkalmasnak találta és elhatározta, hogy Kis-Bun és Nagy-Bun községek egy házsorral köttessenek össze és első sorban székelyekkel telepíttessenek be. Az öt óráig tartó szemle után a miniszter az összes jelenvoltakkal együtt felkereste a segesvári-ut mentén fekvő Petőfi-házat s Petőfi-emléket és a mellette levő kis parkot is megtekintette, amely Haller Louise grófné gyengéd gondoskodása folytán párját ritkítja. Ezután a miniszter visszatért Segesvárra, ahonnan szemleutja végeztével Tövisen át Budapestre utazott.

— **Ajándék a szultánnak.** A szultán jubileuma alkalmával — mint Konstantinápolyból írják — Vilmos német császár fényképét és egy láda remek kivitelű akvarellt küldött. A czár remekművü órát küldött a szultánnak, melyen a számok nagy gyémánt és rubinkövekkel vannak kirakva. Loubet elnök drága gobelineket és sévresi-vázákat küldött. A szerb király arczképét és a királyné képét küldte a szultánnak, melyet Petrovic Lázár követ nyújtott át.

— **Ágyuk kipróbálása Lippán.** A hadügyminisztérium minden hadtestnek két új ágyut adott ki a napokban kipróbálás végett, melyekről a hadtest-tüzérezred október 1-éig kötelesek fejterjeszteni véleményüket. A budapesti 4-ik számú hadtest-tüzérezred részéről a mult héten Merkl tüzérkapitányt küldték fel Bécsbe megfelelő számu altiszttel, hogy az új aczél-bronz gyors-tüzelésű ágyukat átvegye, melyeket egyenesen a 7-dik temesvári hadtest lövőterére, Lippára szállítanak. A többi magyarországi: ugymint a pozsonyi, kassai, temesvári és nagyszombeni hadtest-tüzérezred szintén Lippán próbálják ki az ágyukat, mert ottan van a legnagyobb lövőtér az országban. Csakis a beérkezett vélemények után fog dönteni a hadügyminiszter az ágyuk sorsa felett.

— **Az egyetemi ifjak mozgalma.** A kizárt egyetemi hallgatók ügyében beadott felebbezés még nem jutott el a kultuszminiszterhez, kinél ma járt a liberális hallgatók küldöttsége. A miniszter abbéli kívánságát fejezte ki előttük, hogy szeretné, ha a mostani állapotnak vége szakadna s helyreállana a béke és rend.

— **Minisztertanács.** Ma délután 5 órakor minisztertanács volt, mely két órán át tartott a miniszterelnöki palotában.

— **Egyházkerületi közgyűlés.** A bányai ágostai evangélikus egyházkerület ma kezdte meg évi közgyűlését Zsilinszky Mihály államtitkár

és Sárkány püspök elnöklésével. A megnyitót ülés kiemelkedő pontja Zsilinszky egyházkerületi felügyelő hatalmas beszéde volt, melyben megemlékezett a kereszténység kilencz-százéves jubileumáról.

— **A sah utazása.** Bécsből telegrafálják: A perzsa sah, mint most már véglegesen megállapították, e hó 20-án, csütörtökön este érkezik ide Marienbadból és ő felsége vendégeként a Burgba száll. A sah 24-ig marad Bécsben, azután pedig három napra Budapestre utazik. Ha szép lesz az idő, délelőtt utazik el gözhajóval, rossz idő esetén pedig vasuttal.

— **Sok diák.** A községi iskolában a beiratkozásra szánt három napon meglepően sok tanuló jelentkezett. Az elemi iskolákba eddig 2,600 tanuló iratkozott be. A polgári fiú-iskolát valósággal előzönlük a diákok, úgy, hogy az idén három első osztály lesz, a többi osztályokból kettő-kettő. A polgáriba ezideig 450 tanuló iratkozott be, de a beiratások még folynak. Egyszóval a jelen tanévben ismét szükek lesznek az iskolák Aradon.

— **Két dementi.** A félhivatalos Bud. Tud. közli:

Egy mai reggeli lap Széll Kálmán miniszterelnöknek egy főispán előtt állítólag tett azon nyilatkozatát közli, hogy ő magát csak ideiglenes belügyminiszternek tartja és hogy e terhet nem sokáig fogja viselni. Legilletékesebb helyről fel vagyunk hatatmazva annak a kijelentésére, hogy ezen beszélgetésből egy árva szó sem igaz.

Ép olyan alaptalan egy tegnapi esti lap azon beszélgetése is, hogy Khuen-Héderváry gróf horvát bán lemondása nemsokára be fog következni. Beavatott körökben ilyen lemondási szándékról mit sem tudnak.

— **Párbaj az egyetemi zavarok miatt.** Szentgyörgyi-Darvai Béla Oszkár és Mádi Lajos joghallgatók, mint sürgönyzik, ma kardpárbajt vívtak. Az afferre az egyetemi ifjak forrongása közben támadt összeszólaikozás adott okot. A párbajban, mely bandázs nélkül, végkimerülésig folyt, Darvai homlokán, mellén és bal vállán súlyosan megsérült. Ellenfele könnyebb vágást kapott. Darvait hazaszállították szüleikhez Biharmegyébe.

— **Eljegyzés.** Popovics Jenő, a Viktória-takarékpenztár tisztviselője eljegyezte, Illés Eugenia kisasszonyt.

— **Meddig tart a háború?** A délafrikai háborúról van szó, mely már oly régen huzódik és amelynek a végét nem egyszer megjósolták már. Egy újabb jelentés a következőket jósolja a háborúról: A buroknak eleitől fogva is csak 35000 emberük volt és ha Botha ma még e csapatnak egy harmadrésze fölött rendelkezik, úgy már ez is sok. Egy azonban bizonyos, hogy élelmiszer és hadi szükségletek fölött bőven rendelkeznek a burok és ha ellentállást akarnak kifejtetni, még sok és nagy kárt okozhatnak az angoloknak. De Botha is egészen passzívvul viselkedik és nincs kizárva, hogy diszciplínához nem szokott parasztjai rövidesen a faképnél hagyják. A háború az angoloknak már nem nyújt élvezetet, mert a győzelmi pálmát abban már nem igen tájálhatják meg. Azonkívül sok pénzükbe is került a háború. Roberts lord egyik tisztjének vallomása szerint eddig 91.000 lovat veszettek az angolok. Az egyedüli ember, akinek a háború még élvezetet nyújt, Dé Wett tábornok, aki február vége óta a jóval erősebb ellenség közelében tartózkodik maroknyi bátor lovasával. Majd itt, majd ott lép fel, hogy gyöngébb angol csapatokat elűzzön. De Wett kétségtelenül a legnépszerűbb ember ma Dél-Afrikában. Egy józú adoma is kering róla. Midőn legutóbb angol foglyai nagyon is elszaporodtak, hogy ne hurczolja mind magával, szabadon eresztette őket. Mielőtt azon-

ban leoldatta bilincseiket, parancsot adott, hogy összes nadrággombjaikat vágják le (?)

— **Mit isznak a vendéglősök kongresszusán.** A vendéglősök és kávéosok jövő héten Aradon megtartandó kongresszusának tagjai ugyancsak bővelkedni fognak mindenben, a mi jó és drága. Már eddig is olyan nagymennyiségű italok érkeztek be az elnökséghez, hogy már az maga is aligha fog megivódni. A legjobb és legniresőbb pezsgókból eddig 700 üvegnél több van raktáron, ami literekben számítva 500 liter, vagyis 5 hektoliter. A sörgyárosok 2900 liter, vagyis 29 hektoliter sört küldtek, míg a bortermelők és borkereskedők 7—8 hektoliterre menő üveges bort szállítottak. A gisshübliviz magyarországi főraktára 400 üveg vizet küldött, hogy a kongresszisták ebben se szenvedjenek hiányt. A konyak-gyárak szintén megtették a magukét, kizárólag néhány száz üveg három csillagos konyakkal.

— **Kivándorlás Békésmegyéből.** Szomorú hírről veszünk értesítést. Békésmegyéből s különösen Orosházáról igen sokan vándorolnak ki az utóbbi időben. Nem csoportosan mennek a kivándorlók, hanem szóróványosan, hogy a hatóság tervük elé ne álljon. Alig van nap, hogy valaki itt ne hagyja az országot erről a környékről. A kivándorlók *Oklahoma* államba mennek, hol 150 hold földet adnak nekik fejenként ingyen. Új hazájukból, hol földműveléssel és állattenyésztéssel foglalkoznak, a már ott lévők sűrűn írnak leveleket, melyekben erősen csalogatják atyafiaikat.

— **Egy vállalkozó cég fizetési zavarai.** A *Deutsch J.* József budapesti vállalkozó cég, melynek az *aradmegyei Solymos-Bucsván* is nagy birtokai vannak, a kedvezőtlen gazdasági viszonyokból kifolyólag mostanában *fizetési zavarokkal* küzdött és ennek következtében kénytelen volt hitelezőihez moratóriumért fordulni. A hitelezők a kért moratóriumot három évre megadták. Pénzügyi körökben az a nézet uralkodik, hogy a cég ügyeit ez idő alatt teljesen rendezni fogja.

— **Brescit nem szabad mutogatni.** *Pécsről* írják, hogy a városban hetek óta áll egy panoráma, melyben világtörténelmi nevezetességű személyek gipszalakját mutogatják. Ott van Luccheninek gipszfigurája is, és a panoráma tulajdonosa a minap nagy plakátokon hirdette, hogy már *Brescinek* és az olasz királynak gipszalakja is megérkezett. A pécsi rendőrség azonban ezeket a hirdetéseket elko-bozta és *Bresci* viaszfigurájának mutogatását betiltotta, sőt ráadásul most már a Luccheni gipszabját is elzáratta.

— **Egy aljárásbíró tragédiája.** A múlt év december havában egy megtévedt aljárásbíró fölött itélkezett a szabadkai kir. törvényszék büntető tanácsa. Sikkasztással volt vádolva *Schmidt István dr.* volt szegedi, később a zentai kir. járásbíró aljárásbíró; 110 esetben szedte fel a hivatalos pénzeket, nagyjából csak a kis összegeket, nem is gondolva arra, hogy ezek a kis összegeket megtéríteni nem bírja majd és hajba keveredik. Mindössze 995 forint hiányzott a bírságpénzekből, amelyből 150 forint kárt meg is térített, a többit azonban nem volt ideje rendezni, mert a váratlanul jött vizsgálat alkalmával letartóztatták. A szabadkai kir. törvényszék 1 évi és hat havi börtönre ítélte a szerencsétlen embert. Az ügy bejárta a kir. táblát és a kuriát is, az ítélet változatlan maradt. Az aljárásbíró letartóztatása óta fogóságban volt a szabadkai törvényszéknél s a börtön levegője annyira megviselte a különben életerős embert, hogy alig lehetett ráismerni. Mintegy két hónap előtt elszállították Szabadkáról a budapesti gyűjtőfogházba. Az egészségében teljesen megtört embert elemésztette a börtönnek káros levegője és ott a gyűjtőfogház rabkórházában a múlt hó 21-én meghalt. A budapesti gyűjtőfogház igazgatósága rövid néhány sorban beszámolt a szabadkai ügyésznek a jobb sorsra érdemes volt aljárásbíró szomorú végéről.

— **Ferencz Ferdinánd főherceg a kínai csapatokról.** *Ferencz Ferdinánd* főherceg abban a nagyszabású munkájában, melyben a világ kö-

rül való útját írja le, ezt a képét adja a kínai csapatoknak:

„A legénység piszkos egyenruháján elül rajta volt a csapattest elnevezése, hátul pedig a katonák bátorságáról való dicsekvés, melynek kétségtelenül az a célja, hogy megijessze az ellenséget. Egyébként hasonló, a személyes bátorságot dicsőítő felírások zászlókon és fegyvereken gyakran előfordulnak a kínai seregben. Amikor egy mandsu-kaszárnyában jártam, a legénység éppen nyíllal és íjjal lövöldözött. Egy altiszt éppen azzal foglalatzkodott, hogy az ujonczokat rátanította arra, hogyan bánjanak ezzel a fegyverrel. A kínai sereg egy része ugyanis még nyíllal és íjjal van fölfegyverkezve. Nagy meglepetésemre szolgált, hogy a katonák vastag rudakkal, melyeknek mindenik végén malomkőformájú kő volt, atlétáknak is dicséretére való nehéz testgyakorlatot végeztek.

— **Jön a tél.** *Fogarásról* táviratozzák: Itt reggel óta szakadatlanul havazik. Rendkívül hideg téli idő van.

— **Milyen egy milliomos végrendelete.** A nemrég elhunyt *Rotschild Adolf* báró végrendelete egész terjedelmében most került nyilvánosságra. Az elhunyt báró, mint már ismeretes, milliókat hagyott a franciaországi jótékony intézeteknek. Ezenkívül nagyszemélyes támogatást Olaszország és Németország szegényeire s különösen több zsidó hitközség kapott nagyobb hagyományt. Így a nápolyi hitközség 100.000 lírát kapott. Egy a sze ény gyermekeknek szánt iskola fölállítására Nápolyban 100.000 lírát, egy nápolyi zsidó kórház fölállítására pedig 50.000 lírát hagyományozott az elhunyt báró. Egy iskolára Genfben 50.000 frankot, Majna-Frankfurt szegényeinek 100.000 frankot, Nápoly jótékony intézeteinek 100.000 lírát, Genf jótékony intézeteinek pedig 50.000 frankot, a nápolyi szegényháznak 5000 franknyi járadékot, a vakok intézetének Frankfurtban ugyanolyan járadékot hagyott *Rotschild Alfonz* báró. Ezenkívül a genfi gyermek-kórház 200 ezer frank évi járadékot, a genfi szegények 100.000 frankot kapnak a végrendelet szerint. Genf kanton szegény munkás családjai, akik a családfele halála által nyomorba jutnak, évenként 5000 frankot kapnak. *Rotschild báró* Genf mellett levő villáját 80.000 ezer franknyi járadékkal egy személetesi intézet alapítására hagyta. A fővégrendeletben ez intézetre még 80.000 franknyi járadékot és 525.000 frankot hagyott.

— **Fotografálással hamisított százasok.** A csehországi *égeri* hatóságok hamisított százasok ügyében folytatnak vizsgálatot. A bankjegyeket az osztrák-magyar bankhoz küldték, honnan az a válasz érkezett, hogy *fényképezés* útján vannak hamisítva. Ez az első eset, hogy osztrák-magyar bankjegyet fotografálással hamisítottak volna. A százasok különben igen kevéssé sikerültek s különösen a színüket nem találták el. *Nagykátáról* sürgönyzik, hogy ott meg hamis tizesbankót találtak forgalomban. Ez is primitív hamisítvány.

— **A párbaj ellen.** A Tacoli-esetből kifolyólag Bécsben most katolikus pártkörökben hadat üzentek a párbajnak. A *Vaterland* cikket ír az agitáció mellett s többek közt úgy nyilatkozik, hogy a párbajt az isteni jog tiltja; a párbaj szerinte a gyilkosság és öngyilkosság összetétele és veszélyeztetése a saját és az embertársak életének. Ezután felsorolja az egyháztörvény büntető határozatait a párbajra vonatkozólag.

— **Leégett község.** A Zólyom melletti Bucs községben, mint egy távirat jelenti, ma nagy tűz pusztított. A lángoknak ugyszólván az egész falu áldozatul esett. Néhány épület kivételével minden ház leégett, még a községi hid is.

— **A pénzkirályok asszonyai.** A luzerni Hotel National tetője alatt mostan olyan hölgytársaság tanyázik együtt, amelyik elmondhatja, hogy nála gazdagabb nincs a földhátán. A társaság egyik tagja *Vanderbilt Kornél* özvegye, a ki a National első emeletének a felét foglalja el. *Vanderbilt asszony* alig lehet észrevenni, hogy már házas fiai vannak, oly fiatalnak látszik. Vele van legifjabb leánya, a

ki most tizennégy éves, de a ki mellett inkább idősebb nővérek, mint anyának látszik. *Vanderbilt asszony* különben nagyon visszavonultan él, mulatságokban nem vesz részt és egész idejét leánya nevelésének szenteli. Szívóságáról nagyon sokat tudnak regélni, de egyben mégis hajthatatlan: nem adja beleegyezését, hogy második fia a legidősebbnek példájára egy színésznőt vegyen feleségül és ebben a tekintetben eddig hiába volt minden kibékítési kísérlet. *Vanderbilt özvegyével* együtt lakik sógorasszonya: *Vanderbilt-Trowbly asszony*. A mily egyszerűen öltözködik *Vanderbilt Kornél* özvegye, oly nagy fényűzést fejt ki sógorasszonya a külső megjelenésben. Am azért jut is, marad is, főképp pedig a szegényeknek. *Vanderbilt-Trowbly asszony* ugyanis rendkívül jótékony asszony, akinek emlékezetes az a mondanása, hogy egy ízben így nyilatkozott:

— Ebben a hónapban semmit sem vásárolhatok. Budgetemet az utolsó czentig kimerítették — szegényeim.

Az amerikai pénz-dinasztiák asszonyai közül *Luzernben* van és szintén a Hotel Nationalban lakik *Edwin Gould* felesége, a sógora a jótékonyaságáról nevezetes *Gould Helénnek*, a ki nemrég egy tűzvész alkalmával oly önfeláldozóan vett részt a mentési munkálatokban, hogy New-York városa egy tiszteletbeli tűzoltó-egyenruhával tüntette ki. A hotel második emeletén lakik *Miss Smith*, a kinek vagyona bár nem áll *vanderbilti* magaslapon, de mégis elég tekintélyes, annyira, hogy évente egy millió forintnál nagyobb jövedelmet hajt neki. Nehogy azonban azt higgyék, hogy *Smith kisasszony* kitűnő „*parthie*“! Ő immár jóval túl van az élet tavaszán, sőt közel jár a hatvanadik évhez, úgy, hogy férjhezmenetelről nála már szó sincs. Különben igen vig kedélyű hölgy, a ki mindig fehérben jár és fénypéldényeket rendez. Ezt, tudniillik az ünnepélyrendezést, a többi amerikai hölgy is megteszi, még pedig majdnem mindegyik a maga szállásán, ellentétben a Hotel National egyéb különös angol milliomos vendégeitől, a kik fogadásaikat és estélyeiket a nagy „hall“-ban szokták megtartani. Mulatságot azonban mindenütt egyformán nagyot szoktak csapni.

— **Rablógyilkosság.** A Sopron melletti Németi községben az elmúlt éjjel *Horváth Ernesztin* magánosan élő hajadon lakásában rablók jártak. A nőt meggyilkolták, azután kirabolták a lakást.

— **Affér a konyhában.** A Központi szálló konyhájában tegnap nagy háboruszkodást rögtönzött *Bartalus Ilonka* mosogató leány és a szakácsné. A dolog vége az lett, hogy a szakácsné *leforrázta* ellenfelét. Az ügy ezzel a lovagiasság szabályai szerint befejezést nyert a konyhában, de a rendőrség előtt még tovább folyik.

— **Osszeütkezés a Maroson.** Nem valami nagy hajó-szerencsétlenségről van szó, miután a Maroson nem járnak füstökádó gőzhajók, hanem inkább fasudarokból összetakolt tutajok. Egy ilyen tutajjal történt meg az a katasztrófa, hogy neki ütdött egy másiknak és széjjelment. Az tutajon sok-sok szilva volt, melyet اردélyből hoztak, s a lekvárnak való a vízbe került. Emberben nem esett kár, de nem is eshetett, mert az erősen kiapadt Marosba mostanában talán szándékosan se lehet belefúlni.

— **Iskolai fiu- és leány táskákat** a legnagyobb választékban csakis *Porter Vilmos* koronás áruházában lehet találni. Ugyszintén csinos férfi nyakkendők és esernyők érkeztek. Amire felhívjuk a t. közönség figyelmét.

— **Tűz egy kénkö-telepen.** *Palermóból* jelentik, hogy a rendőrség rendelete folytán *Caltanissetta* környékén tizenkét kénköbarlangot elzártak, mivel ezek egyikében tűz ütött ki, melynek tovaterjedését féltik. A munka beállítása folytán háromezer kénkövet fejtő munkás marad kenyér nélkül.

— **T. üzletfeleink** szives tudomására hozzuk, hogy *Révész Nándor* könyv- és papírkereskedő urat (Szabadság-tér 20. szám. Telefon 265 sz.) képviselőséggel ruháztuk fel, ki elfogad minden a nyomdánkat, valamint az Aradi Közlöny kiadóhivatalát érdeklő megbízásokat.

TÖRVENYKEZÉS.

A nemzeti kaszinó becsületbirái a járásbiróság előtt.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Budapest, szeptember 5.

Aldássy Imre évek óta elkecsereedett harcot folytat az atthetikai klub tagjaival. Ezen harcznak egyik fázisa volt, hogy Aldássynak lovagias afférja támadt Mészáros Tiborral, az elhunyt emberbarátnak, Mészáros Károlynak fiával.

A lovagias ügy tárgyalása folyamán Mészáros Tibor megtagadta az elégtételadást Aldássytól s az ügy elintézését becsületbirói döntésre bízta. — A becsületbiróság a Nemzeti Kaszinó tagjai sorából alakult meg, Halassy Pál lovassági vezérőrnagy elnöke alatt. Tagjai voltak Mészáros Tibor részéről Bethlen András gróf, a volt földmívelésügyi miniszter és Ivánka Oszkár orsz. gyűlési képviselő. Aldássy részéről pedig Vay Gábor gróf, és Seh Jenő tüzérkapitány vettek részt abban.

Ez a becsületbiróság egy szótöbbséggel Mészáros Tibor javára döntött, illetve kimondotta azt, hogy Aldássy nem követelhet fegyveres elégtételt Mészáros Tibortól, s hogy Mészáros Tibor nem köteles s nem tartozik fegyveres elégtételt adni Aldássy Imrének, egyszóval a határozat Aldássyra nézve diszkvalifikáló.

A diszkvalifikáló becsületbirói határozatban azonban Aldássy nem nyugodott meg, mert megtudta, hogy Mészáros Tibor egyik becsületbirója állítólag tartozott Mészáros családjának 5690 frttal, s így érdekeltviszonyok lát-szata forgott fenn. A már letárgyalt becsületbirósági ügyet erre a IV. hadosztály tüzérezred becsületbiróságának döntése alá bocsátotta. Ez a becsületbiróság ki is mondotta egyhangulag, hogy Aldássy Imrét diszkvalifikálnak tekinteni nem tehet, illetőleg hogy az első becsületbirósági határozatban megállapított párbajképtelenség esete nem forog fenn Aldássyra nézve.

A tüzérezred becsületbiróságának ezen döntését megerősítette Lobkowitz herczeg hadtestparancsnok is.

Aldássy ezen újabb rehabilitáló becsületbirói nyilatkozat vétele után sietett, hogy magának régi ellenfeivel szemben fegyveres elégtételt vegyen. Ezek között volt Mészáros Tibor is, a kit szintén provokáltatott. Mészáros azonban újból kijelentette, hogy ő régi ellenfelét, Aldássyt most is diszkvalifikált embernek tartja s nem ad neki elégtételt. Ezt a véleményét levélileg is közölte Aldássy egyik segédjével Desseuffy László nagykáptali földbirtokossal.

Aldássy ezen levél alapján becsületsértés és rágalmozás miatt jelentette fel régi ellenfelét a büntetőbiróságnál.

Ma volt ebben az ügyben a tárgyalás Budapesten Szilva Géza büntető aljárásbiró előtt. A tárgyaláson — melyen a bepanaszolt Mészáros Tibor képviselőjében dr. Bezsilla Nándor ügyvéd jelent meg, míg a személyesen megjelent panaszost Vladár Tivadar dr. ügyvéd képviselte — a megjelent nagyszámu és előkelő tanuk között ott voltak Halassy Pál nyug. vezérőrnagy, gr. Széchenyi Imre főrendiházi tag, az atletikai klub elnöke, továbbá Valkó Lajos és Hock Géza, a leszámítoló és pénzváltó bank igazgatói, Seh Jenő tüzérkapitány, Porteleky László min. fogalmazó s több katonatiszt.

Elején a tárgyalásnak magánpanaszos azt a kérelmet terjesztette elő, hogy a hozandó birói ítélet három lapban az elítélendő panaszolt költségére közzététessék.

Bezsilla dr. ezt Mészáros Tibor vádlott nevében elfogadja feltétlenül s már most megjegyzi, hogy az inkriminált levélben becsületsértő kifejezés nincsen, mert az a tény, a mit állított Mészáros Tibor, t. i. hogy Aldássyt egy becsületbiróság diszkvalifikálta, megfelel a valóságnak.

— Egyébként erre vonatkozólag nyilatkozik maga a panaszos ur!

Panaszos határozottan tagadja, hogy őt a becsületbiróság valaha diszkvalifikálta volna. Mert az a becsületbiróság, amelyre célzás történt, nem felelt meg a becsületügyi követelményeknek és a párbajszabályoknak, amennyiben nem állott kifogástalan jellemű egyénből, kiknek becsülete minden gyanu fölött állott volna. Ivánka Oszkár, a becsületbiróság egyik tagja

váltójogilag 5690 frttal volt ellenfelemnek és családjának adósa és ezen tartozás törlesztésére 3 havi részletfizetést kért. Másrészt pedig ezen Mészáros által becsületbiróságnak nevezett gyűlekezet csak azt határozta, hogy addig nem tartozik Mészáros elégtételt adni Aldássynak, míg ennek Portelekyvel való függőben levő lovagias ügye el nem intéztetik.

Halassy Pál nyug. tábornok az első tanu. Előadja, hogy ő volt az elnöke annak a becsületbiróságnak, amely Aldássy ellen döntött.

Bezsilla dr.: Van erről valami okmány?
Tanu: Igen, itt van a hiteles jegyzőkönyv nálam.

Bezsilla dr.: Mikor volt ez az ülés?
Tanu: 1898. május 4-én.

További vallomása folyamán tagadja, hogy Ivánka adósa lett volna a Mészáros családnak.

Aldássy kérésére a bíró feltette a kérdést: — Nem volt e tábornok ur adós?
Tanu: Nem voltam adós.

Végül még előadja, hogy Aldássy őt is feljelentette a kabinetirodánál, de a hadügyminiszterium nem rendelt el semmi vizsgálatot ellene. Még gróf Széchenyi Imre tanu hallgatták ki, azután a tárgyalást a bíró a katonai becsületbiróság iratainak beszerzése céljából elnapolta szept. 19-ére.

§ Riedl Ödön ügye. A gyilkosság miatt vád alatt álló fésűs ügyében a legközelebb kitűzik a főtárgyalás napját. Riedl, ki a vádhatározat ellen kifogásokat jelentett be, ezeket most vissza vonta.

NAPIREND.

Szeptember 6. Csütörtök. Róm. kath. naptár: Zakariás prófeta. — Protestáns naptár: Zakariás prófeta. — Görög-keleti naptár (augusztus 24.): Eutik. — A nap két 5 óra 10 perczkor, nyugszik 6 óra 14 perczkor. — A hold két 4 óra 22 perczkor, nyugszik 1 óra 30 perczkor. Időjárás. Légnyomás reggel 7 órakor 759.5 milliméter, délután 2 órakor 766.8 milliméter. — Hőmérsék reggel 7 órakor C° + 11.5, délután 2 órakor C° + 18.7. — Szél iránya és ereje reggel 7 órakor DK. 4, délután 2 órakor N. 2. — Felhőzet reggel 7 órakor többnyire derült, délután 2 órakor felderült. — Csapadék az utóbbi 24 órában 1 milliméter.

Időjárás. A központi meteorológiai intézetnek Aradra küldött táviratai szerint a mai napra a következő időjárás várható: Hűvös, helyenként csapadék.

Szabadságharczi emléktárgyak országos muzeuma (színház-épület, I-ső emelet) nyitva van mindennap délelőtt 8 óráig délután 6 óráig. Belepti-díj: Hétköznapokon 40 fillér, vasárnap 20 fillér.

Kölcsey-könyvtár. Nyitva van vasár- és ünnepnapokat kivéve, mindennap 11½—12½ óráig. Helyiség: Erekléy-muzeum helyisége mellett ülésterem.

Szeptember 7—9. A lövész-egylet Lőrincz-napi díjlövészete.

Szeptember 8. Az aradvármegyei gazdasági-egyesület igazgató-választmányi ülése délelőtt 9 órakor.

Szeptember 8—9. Az arad-hegyvidéki turista-egyesület kirándulása Piskire.

Szeptember 12. Városi közgyűlés délután 4 órakor.

Szeptember 12—13. Országos pinczergyűlés Aradon.

Szeptember 15. Gőzgepezők és kazánfűtők vizsgája.

Szeptember 16. A „Zsrand” kerékpáros-egyesület versenye (Brád-vagyhalmágyi országuton); táncmulatsága (Hungaria-vendéglő). — A világi önszegélyező-egyesület mint szövetkezet közgyűlése délelőtt 11 órakor.

KOZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

— Az Aradvármegyei Gazdasági egyesület 1900. évi szeptember hó 8-án d. e. 9 órakor saját hivatalos helyiségében III. igazgató választmányi gyűlést tart. Az ülés tárgysorozata a következő:

1. Elnöki jelentés, az egyesület utolsó három havi működéséről. 2. Földmívelésügyi m. kir. miniszter leirata. 3. Gazdasági Egyesületek országos Szövetségének átiratai. 4. Békésvármegyei Gazdasági Egyesület átiratai. 5. Jelentés az Aradon létesített egyesületi fogyasztási szövetkezetről. 6. Gazdák Biztosító Szövetkezete képviselőjének elvállalása. 7. Szőlőszeti és borászati szakosztály jelentése. 8. Folyó ügyek. 9. Tagmozgalom. 10. Esetleges indítványok.

S z e s z ü z l e t.

— Szeptember 5. —

Mai jegyzéseink: Készárú nagyban nyers szesz 115 korona, kicsinyben 117 korona, finomított szesz nagyban 118 korona, kicsinyben 120 korona, hordó nélkül per 100 liter 1/10, beleértve 70 korona fogyasztási adót. Száritott moslék 11 korona métermázsánként.

Budapesti ár- és értéktözsde.

— Az Aradi Közlöny távirati tudósítása. —

Budapest, szeptember 5.

Délitözsde. Buzakinálat sürgető, vételkedv gyönge. Lanyha irányzat mellett 28.000 métermázsra került forgalomba, 5 fillérig olcsóbb áron. Egyéb gabonaneműek közül rozs 7½ fillérig olcsóbb áron másodrendű. Mal-mok tartózkodók. Időjárás szép.

Zárul 12 órakor:

Buza októberre	7.55— 7.57
Buza 1901. áprilásra	7.97— 7.98
Rozs októberre	6.99— 7.01
Rozs 1901. áprilásra	7.32— 7.33
Zab októberre	5.24— 5.26
Zab 1901. áprilásra	5.55— 5.56
Tengeri szeptemberre	6.16— 6.18
Tengeri októberre	—
Tengeri 1901. májusra	4.90— 4.91
Repcze szeptemberre	—

Zárul 4 órakor:

Buza októberre	7.56— 7.57
Buza 1901. áprilásra	7.97— 7.98
Rozs októberre	7.03— 7.05
Rozs 1901. áprilásra	7.36— 7.38
Zab októberre	5.27— 5.28
Zab 1901. áprilásra	—
Tengeri szeptemberre	—
Tengeri októberre	—
Tengeri 1901. májusra	4.90— 4.91
Repcze szeptemberre	—

Zárul 4 órakor:

Osztrák hitelrészvény	670.25
Magyar hitelrészvény	687.—
Leszámítolóbank részvény	448.50
Rima-Murányi vasmű részvény	547.—
Osztrák-magyar államvasuti részvény 671.—	671.—
Közuti vasut	616.—
Varosi villamos vasut részvény	290.—

Budapest-kőbányai sertéskereskedelem.

— Szeptember 5. —

Magyar elsőrendű: Öreg nehéz páronként 400 kilogrammon felüli sulyban — fillérig. Öreg közép páronként 300—400 kilogramm sulyban — fillérig. Fialat nehéz páronként 320 kilogrammon felüli sulyban 96 — 97 fillérig. Fialat közép páronként 251—320 kilogramm sulyban 95 — 96 fillérig. Fialat könnyű páronként 250 kilogrammig terjedő sulyban 96 — 98 fillérig.

Sertéslétszám. Szeptember 2-án volt készlet 38896 darab, szeptember 3-án főlhajtott — 91 darab, szeptember 3-án elszállított 742 darab, szeptember 4-én maradt készletben 38245 darab. Uzlet: Változtlan.

Használt iskola-könyveknél a bekötést ingyen adom.

Használt iskola-könyvek

minden iskola részére erős, tartós kötésben,

és tiszta, kifogástalan állapotban

félárban kaphatók

KERPEL IZSÓ

könyvkereskedésében

ARADON, Andrassy-tér 20. szám, (Aréna-épület.)

Használt tankönyveket cserében vagy készpénzért negyedáron átveszek. 2520

Használt iskola-könyveknél a bekötést ingyen adom.

CSARNOK.

AZ ifju.

Irta: F. D.

(Vége.)

Az ajtó kinyílt, Manon besurant, az ajtó nagy zajjal becsapódott, az ifju künn rekedt. Az üvegsipkén át két villogó szem lövelte rá tekintetét, kié volt? a drága nő-e, vagy a szobalányáé? Most egyszerre olyan butának találta a helyzetét ott az ajtó előtt. Megfeledezett magáról, leült az ajtó előtti lépcsőfokra és keserve-sen kezdett sirni.

Azután hazament és levelet irt Hozzá. Hoszszu, komoly megható levelet, melyben mindent elmondott, megmagyarázott neki. Hogy csak egyszer látta, a Nanonban látta, és hogy attól a percztől fogva övé a lelke, övé az élete. Jó vagy balsorsát im az ő kezébe teszi le. Fogadja őt a napokban, az Istenre kéri. Ugy mint ő szereti, férfi még nőt nem szeretett soha... és így tovább.

De Manon helyett másnap a szobalány fogadta. Olyan anyáskodó hangon szólt a kis leánynek ne fáradjon tovább és szokjék le erről a szerelméről, nincs annak semmi értelme. Azt üzeni az urhölgy, ő már régen nem reflektál ilyen érzelmekre. Es saját tapasztalatából még ezt is mondta neki:

— Nézze lelkecském, maga nagyon fiatal a nagyságához. Mikor reggel még nincs rendbeszedve, bizony egy csepet sem szép ő már. Maga inkább magunkféléhez passzolna.

De az ifju apacsirtáért hevült és ügyet se vetett a barátságos pinyökére.

Mélyen elszomorodva tétova léptekkel ment, szinte mászott el onnan. Szerencsétlen volt.

Junius 15-én szabadságra ment a primadonna. Persze az ifju kitudakolta, hogy hol nyaral. Olyan meszire ment, Svájcba, Szent-Móriczba az Engadin partjára. Inkább Meránba ment volna, vagy Ischbe, vagy akárhová, a hová az ember feltűnés nélkül utána mehetne. De mindjárt Szent-Móriczba! Oh, úgy félt ettől a nyártól! A mama mindent megfog tudni, látni fogja, hogy mily rossz színben van és faggatni fogja őt. De az nem baj. Még rosszabbul is lesz. Akarja, hogy testben-lélekben tönkremenjen, hogy egészen nyomorulttá legyen. Még meghalni is kész érte. Es a halálos ágyon mindent meggyón majd a mamának, és a mama irni fog Manonnak és kérni fogja az égre, hogy jöjjön és mentse meg a fiát, a ki belehal szerelmébe, szíve sebébe. Es a szép nő legalább szánalmat fog irányában érezni.

Igy álmodozta át a napokat és várta hogy mikor lesz már vége az előadásoknak és hogy mikor lesz már olyan beteg, hogy sürgönyözhet a mamának és neki.

Egy nap azonban szomorú hírt olvasott a lapokban: Manon, az ismert operaénekesnő Szent-Móriczban hirtelen és veszélyesen megbetegedett.

Ez széttört minden korlátot. Most már tudta, hogy mit csináljon. Alapvizsga ide, alapvizsga oda, előadások, tekintetek, mama, papa, az mind nem jöhet számba, mikor ő beteg. Neki mellette kell ilyenkor lennie, hogy megkérdezhesse, mi je fá? Hogy áppolhassa, hogy végre bebizonyítsa szerelmét. Elzalogosította az óráját, a perzsa szőnyeget szobájából és még azon az estén elutazott.

Erthető, hogy Manon teljesen fölépült, mire az ifju Szent-Móriczba érkezett. Betegsége csak éppen arra való, hogy egy-két reklámcsikket írhasanak róla a barátai. A ki eddig nem tudta, hogy Manon ott van, az most meg tudhatta. Mikor az ifju reggel odaérkezett és utána kérdezősködött, akkor éppen hegyet mászott. Részben megőrült a jó hírnék, de viszont el is komorodott rajta. Hiszen, ha nem beteg az édes nő, akkor nem is áppolhatja. Dehát talán meghatja őt az, hogy pusztá hírre a betegségnek rögtön hozzá sietett. A fürdő titkarát arra kérte hogy a table d'hote-on az énekesnő mellett jelöljön számára helyet, mert ő régi ismerőse a hölgynek s azt bizonyosan kedvesen fogja meglepni a viszontlátás. Sajnos, az énekesnő nem jelent meg a közös asztalnál. Elfáradt a hegymászásban és a szobájában étkezett. Délután sem jött ki. Az ifju magában maradt és ekkor eszébe jutott a mama és a papa. Rászánta magát, hogy táviratot küld Vihnyére.

Másnap későn ébredt; az utazás nagyon kimerítette. Hamar felöltözködött és a zenéhez futott. Szentül meg volt győződve, hogy ott találkozni fog vele. Mit fog a drága ehhez szólni?

Ő látta meg először a nőt, megismerte. De nem volt bátorsága, hogy megszólítsa, csak észrevétlenül akarta követni. Végre szembe került vele és — köszönt neki.

— Az ifju itt van. — kiáltott hevesen a diva, még itt is üldöz, no de most már vessünk ennek véget! És hirtelen oda lépett az ifjuhoz:

— Jöjjön, kérem. Menjen oda, arra az

erdei utra és én is oda fogok menni. Nem! Maga megy előttem, nem akarok feltűnést, no menjen!

Mint a lengő nád a szélben, úgy hánykódott az ifju lelke a félelem és remény között. A hölgy csakugyan utána jött.

— Ne nézzen hátra menjen csak lejjebb. — Es a fü szót fogadottmint egy kezes öleb.

— Jó most álljon meg és feleljen nekem. Hogy jött maga ide?

— Olivastam a lapban, hogy ön beteg és — így azt gondoltam...

— Igen és most itt mindig a nyomomban lesz és terhelni fog a megszólításaival?

— De hisz oly forrón szeretem önt.

— Maga vagy gyerek, vagy nagyon szemtelen. Milyen idős?

— Tizenkilenc éves vagyok de már nemsokára husz leszek.

— No én nemsokára negyven leszek — érti fiacskám?

— De hisz oly forrón szeretem önt.

— Azt már egyszer mondta, de le fog róla szokni. Es hogy könnyebben tehesse, kerülni fog engem. Még ma el fog utazni.

— Elutazni?

— Igen bizony. Egy óra mulva indul a kocsis és maga rajta fog ülni.

— De —

— Semmi de, maga szót fog fogadni. Adja szavát hogy elutazik és tartsa is meg. Továbbra az Isten áldja meg.

Es azzal ott hagyta a fiut az ut közepén.

Az ifju visszament a fogadóba, becsomagolta holmiját a táskába és elhozatta a szamláját. Holnem belesápadt, mikor a végösszeget látta. Kivette a pénztárczáját. Számolt ide, számolt oda, — de hiába kevés volt a pénze. Tehát sürgönyözni fog pénzért haza. Am ha küld is a mama, vagy a papa, akkor is csak holnap, vagy leghamarább este jöhet meg a pénz, nem elébb, és ő szavát adta, hogy egy óra mulva utazik.

Szinte rosszul lett. Ugy érezte, hogy ebbe bele kell halnia. — De felocsudott kábultól, odaült az asztalhoz, levélpapírt vett és a következő sorokat rólta rá reszketeg vonásokkal.

Nagyságos Urnóm!

„Szavamat adtam önnek, hogy egy óra mulva utazom, de csak akkor tarthatom meg szavam, ha — — Elszámoltam magamat, s csak holnapra remélhetek pénzt — — Bocsásson meg — —“

Szóval megírta az igaz valót. Titokban azt remélte, hogy ha a szép nő látni fogja, hogy nem utazhat el, akkor megengedi neki hogy maradjon.

Es ki tudja, akkor még jóra fordulhat minden.

De Manon csak ennyit irt:

„Legnagyobb készséggel; mellékelve 100 frank. Majd a mamája megtéríti nekem.“

Vasuti közlekedés.

(Érvényes 1900. évi május hó 1-től.)

ARADRÓL		ARADRA	
Budapest felé indul:		Budapest felől érkezik:	
Nagyváradra reggel	5.10	Személyvonat reggel	6.05
Gyorsvonat reggel	8.18	Személysz. tv. reggel	9.10
Személyvonat d. e.	11.20	Gyorsvonat délelőtt	11.51
Személysz. tv. d. u.	3.56	Személyvonat d. u.	3.55
Gyorsvonat délután	4.21	Gyorsvonat este	7.11
Személyvonat este	9.35	Szm. Szolnokról este	8.48
Erdély felé:		Erdély felől:	
Személyvonat reggel	6.35	Soborsinról reggel	6.59
Gyorsvonat délután	12.11	Személyvonat d. e.	10.50
Soborsinig délután	2.04	Radnáról délután	2.36
Személyvonat d. u.	4.30	Gyorsvonat délután	4.06
Radnái este	6.35	Személyvonat este	8.57
Gyorsvonat este	7.18	Gyorsvonat délelőtt	8.08
Temesvár felé:		Temesvár felől:	
Személyvonat reggel	6.20	Vegyesvonat d. e.	10.43
Személyvonat d. e.	11.56	Személyvonat d. u.	3.44
Vegyesvonat délután	5.—	Személyvonat éjjel	10.55
Szeged felé:		Szeged felől:	
Vegyesvonat reggel	6.45	Személyvonat reggel	8.53
Személyvonat d. u.	4.25	Vegyesvonat este	6.50
Brád felé:		Brád felől:	
Személyvonat reggel	6.25	Borossébesről szv. r.	8.03
Vegyesvonat d. u.	12.06	Vegyesvonat d. e.	11.—
Borossébesig szv. du.	5.20	Személyvonat este	7.—

IDEGENEK ARADON.

— Szeptember 5. —

Felhér Kereszt szálloda. Pollak Armin utazó Budapest. — Veiner Simon utazó Bécs. — Schwarz Arnold utazó Bécs. — Dr. Turányi István orvos Budapest. — Braun Imre birtokos Budapest. — Menzer Béla utazó Budapest. — Goldfinger József utazó Bécs. — Kestler Hugó utazó Bécs. — Böhm Béla utazó Budapest. — Göriger Rezső utazó Budapest. — Obláth Móritz utazó Budapest. — Fischer Béla utazó Budapest. — Ornstein Miksa utazó Salzburg. — Lederman Henrik utazó Budapest. — Markus Sándor kereskedő Debreczen — Friedländer Herman kereskedő N.-Várad. — Bianki Angelo művész Róma. — Janky Arpad bányatulajdonos H.-Bora. — Klein Herman utazó Bécs.

Központi Szálloda. Báró Bohus Zsigmond földbirtokos Budapest. — Deák Ebner Lajos igazgató tanár Budapest. — Turbincz Arthur hadnagy Budapest. — Stern Mór kereskedő Lugos. — Palmer Mátyás ügynök Temesvár. — Krausz Miksa ügynök Temesvár. — Grün Gyula utazó Bécs. — Róna Hugó utazó Budapest. — Leipnik Emil utazó Budapest. — Preisach Ignác utazó Budapest. — Reiser Zsigmond kereskedő Budapest. — Traiber Károly utazó Budapest. — Gross Bertalan kereskedő Battonya. — Heinrich Kornél főfelügyelő Budapest.

NYILTTÉR.*

Köszönetnyilvánítás.

Alólírott elmulaszthatatlan kötelességemnek tartom, úgy a magy. kir. üzletvezetőség tisztikarának és mindazoknak, kik megboldogult férjem temetésén résztvettek, köszönetemet nyilvánítani.

Nem mulaszthatom el, hogy hálás köszönetet ne mondjak ez uton is *Iritz* Izidor urnak, ki páratlan emberbarátságával, igaz odaadással segédkezett nekem az ápolásban megboldogult férjem betegsége mellett egészen ennek utolsó percéig. Ki szegény férjem betegágyánál éjjeli és nappali önfeláldozó ápolásával oly annyira enyhítette fájdalmaimat, hogy örökké hálás köszönettel tartozom érte ezen emberbarátnak, kinek jóságát úgy sem tudom visszafizetni soha, s akivel szemben hálás köszönetemnek kifejezést adni kötelességemnek tartom a nyilvánosság előtt is.

Az Isten fizesse meg jóságát!

A bánatos özvegy:

Deutsch Gusztávné.

2583

Dr. Halmos Oszkár
ügyvédi irodáját
Erzsébet körut 26. sz. a.
(Barabás-féle ház)
 megnyitotta. 2569

Egy a jegyzői teendőiben

teljes jártassággal bíró és románul is beszélő fiatallembert

irnokul

irodámba **azonnal** felveszek. — Fizetése havi 20 korona és mosáson kívül teljes ellátás.

Kujed, 1900. szeptember 5.

Steiner János,
h. jegyző.

8571—1900. plg. sz.

Hirdetmény.

Az aradi kir. törvényszék köz-
hírré teszi hogy Dr. Pálmai Lajos,
Beles János aradi kir. közjegyző
helyettesévé az aradi kir. közjegyzői
kamara 98—1900. jhv számu ha-
tározatával kirendeltetett, és a hi-
vatali esküt 1900. évi május hó
23-ikán leteszi.

Arad, 1900. június hó 1.

Kováts,
kir. tszéki bíró.

Jegyzői teendőkben jártas írnok kerestetik

40 korona havi fizetés, ágy-
nemű és mosáson kívül teljes
ellátás mellett. Az állás azon-
nal elfoglalható.

Szöllős-Csigerél, 1900. évi
szeptember hó 2-án.

Crisán,
jegyző.

2573

Szöllős-Csigerél község előjárótól.

1267—1900.

Árverési hirdetmény.

Alólirt községi előjáróság
részéről közhírré tétetik misze-
rint Szöllős-Csigerél község ha-
tárában 1900. évi augusztus
hó 2-án elfogott és bitangságba
helyezett egy drb. 9 éves pej
szőrü h. j. A/82. alig látható
bélyegű 140 koronára becsült
kancza ló Szöllős-Csigerél köz-
séghezánál 1900. év szeptem-
ber hó 21-én d. e. 9 órára ki-
tűzött határidőben nyilvános
árverésen becsáron felül, vagy
azon alól is készpénz fizetés
mellett el fog adatni.

Mely árverésre a venni szán-
dekozók ezennel, meghivatnak.

Szöllős-Csigerélen, 1900. évi
szeptember hó 1-én. 2572

Lunga Konstantin, **Crisán,**
bíró. jegyző.

Orvosi intézet

nyitva reggel 6 órától este 7 óráig (kivéve d. e. 9—11-ig.)

A közönség rendelkezésére a következő gyógyeszközök állanak:

Villam-fény fürdő:

1. Rheuma, köszvény, idegyulladások (ischias), oldal s arcfájdalmak, neuralgia, mell s hashártya izzadmányok. Fémmérgezések, (higany, zink, ezüst, ólom).
  2. Vértaj (higany s jódkura segítése), elhízottság, zsírosodott szív, fehérjés vesegyulladás, cukorbetegség.
  3. vérszegénység, idegkimerülés (neurasthenia), idegesség.
  4. Régi bőrbajok, scrophula, bőrfarkas (lupus) gyógyítására.
- A betegség szerint a fényfürdőt hidegvíz-gyógyimód, massage vagy be-
pakolás követi. Egyszeri használat **1 frt 25 kr.**, 15 jegy **15 frt.**
Beléző kamarák. (Inhalatió) Gleichenberg, Ems mintára, acut
és régi gége, tüdőhurutnál, valamint tüdőtagulatnál, asthmánál. Egyszeri
használat **75 kr.**, 15 jegy **9 frt.**
Hidegvíz-gyógyimód. Egyszeri használat **60 kr.**, 15 jegy **7 frt.**
Svéd gymnastica gyöngült izomzatú reconvalescensek erősítésére,
szűk mellkasú, valamint szívujjós gyermekek s felnőttek edzésére s munka-
képessé tételére.

Havi díj 10 frttől feljebb az eset minősége szerint.

Minden beteg saját orvosának utasítása, avagy az én tanácsom sze-
rint részeseül kezelésben. — Minden ténykedés személyes felügyeletem mel-
lett fog történni. 2314

Dr. HECHT A.,

Arad, Templom-utca, Minorita-palota.

Telefon szám 270.

$\frac{1}{8}$ vételsorsjegy
20.— kor.

VI. sorsjáték.

6. osztály.

$\frac{1}{2}$ vételsorsjegy
80.— kor.

Húzás: 1900. szeptember 12-től október 10-ig.

Főnyeremény kedvező esetben:

EGY MILLIÓ KORONA.

Osztálysorsjegyeket ajánl:

az „Aradi ipar- és népbank“ pénzváltó üzlete

Fehér kereszt épület. Telephon 100. szám.

2567

$\frac{1}{4}$ vételsorsjegy
40.— kor.

$\frac{1}{1}$ vételsorsjegy
160.—kor.

Legjobb szabás!**ARADI CZIPÉSZEK**

TERMELŐ SZÖVETKEZETE

ARADON, TEMPLOM-UTCZA, MINORITA-PALOTA.

Egyedüli a maga nemében, csakis saját készítményü

női és férfi-czipőket,

gyermek- és leányka-topánkákat

komót- és más czipőneműeket tart raktáron vagy
készít megrendelés után.**Nem gyári munka, de azért olcsóbb és jobb.**Vidéki megrendelések pontosan és jutányosan eszközöltetnek.
Házhoz tetszés szerinti időben választékot küldünk.Löderer, m. kir. honvéd-százados féle rugganyos sarokkészlék,
ugy női mint férfi czipőn alkalmazható, csakis nálunk kapható.

Különbféle színű cremek és lakkok nagy raktára.

Feltűnő olcsó árak!

Csak saját készítményü áru!

Kitűnő minőségü anyag!

Nyilvános köszönet egy kiváló szépitőszernek.

Nyilatkozat. Igen tisztelt gyógyszerész ur! Az ön által fel-
talált **ibolya-creme** kitűnő hatása indított arra, hogy ez uton
leghálásabb köszönetemet nyilvánítom. A jó készítményért fo-
gadja örökös köszönetemet, mert egy pár nap alatt eltávolította
az arczomon lévő összes szeplőimet és májfoltokat, egyuttal biz-
tosítom, hogy széles ismerős körömben ajánlani fogom.

Bécs, 1899. decz. 5. Kitűnő tisztelettel **Narsetzky Adél.**

**Szeplő, májfolt, bíbriós bőrvörösséget és mindennemű
aroztízatlanságot** bámulatos rövid idő alatt elmulaszt az
egesz világon elterjedt teljesen ártalmatlan szer a **Hajós-léle**

IBOLYA-CRÉMEÁra: 1 tégely 50 kr. Ibolya-creme szappan 35 kr. Ibolya puder fe-
hér, rózsza és orém szimben 60 kr.

Hajós-**IBOLYA-TEJ** (Eau de Violette de Hajós.)
Ezen hygienicus mosdóvíz az
arcz, nyak, karok és kezeknek megkapó szépséget, fehérilliom
és rózsza színében tündöklő varázsos szimt kölcsönöz. 1 üveg 50 kr.

Óvakodjunk értéktelen hamlításoktól!

Ibolya-cremem csinos gömbölyü kék dobozban van és törvé-
nyes védjeggyel van ellátva. Kapható a készítő és feltalálónál

HAJÓS ÁRPÁD

gyógyszertára és gyógyvegyészeti laboratoriumában

ARAD, Andrassy-tér 22., a megyeházzal szemben.

16087—1900. szám

Árlejtési hirdetmény.

Ezennel közhirrre tétetik, hogy az alább felsorolt munkálatoknak vállalatba adása céljából az aradi kincstári jószágigazgatóság hivatalos helyiségében 1900. évi szeptember hó 10-én délelőtti 9 órakor felsőbb jóváhagyás fenntartása mellett írásbeli zárt ajánlatok tárgyalásával egybekötött nyilvános szóbeli árlejtés fog tartatni, melyre vállalkozók 10% bánatpénzel ellátva oly megjegyzéssel hivatalnak meg, hogy 1 korona bélyeggel ellátott lepecsételt és kellő feliratu írásbeli zárt ajánlatok a kikiáltási összegnek megfelelő 10% bánatpénzel ellátva az árlejtés megkezdéséig alólírott m. kir. államjóságigazgatósághoz adhatók be.

A szó- és írásbeli ajánlattevők kívánatra igazolni tartoznak vagyoni állásukat és vállalkozó képességüket.

A részletes árlejtési feltételek és költségvetési okmányok alólírott kincstári jószágigazgatóságnál a hivatalos órák alatt bármikor megtekinthetők.

Vállalatba adatni fog: a kincstári államjóságigazg. lakásánál szükséges javítási munkálatok teljesítése 225 korona 93 fillér a jószágigazgatósági helyiségeknél szükséges javítási munkálatok teljesítése, s felszerelési tárgyak helyrehozatala 214 korona költség erejéig.

Aradon, 1900. évi szeptember hó 4-én.

Magyar királyi
államjóságigazgatóság.

Szép fekete haja lehet

Ha egy kísérletet tesz
Hajós Árpád gyógytárában

MELANOGENT hogy ha vesz.

Egy kísérlet elegendő
S egy forint csak az ára,
Gyönyörű szép fekete lesz,
Büszke lesz a hajára.

Vagy ha aranyszőke hajra
Könnyen akar szert tenni,
Hajós-féle patikában

GOLD-ELSET kell csak venni.

Biztos hatás, olcsó ára,
Kerül csak: **két koronába.**

Kapható egyedül csakis:

HAJÓS ÁRPÁD

gyógyszertárában

ARAD, ANDRÁSSY-TÉR 22-IK SZÁM,
a megyeházzal szemben.

Magy. kir. államvasutak üzletvez. Aradon.

23089—1900. sz.

Pályázati hirdetmény.

A magyar királyi államvasutak a kizárólag alvincz-nagyszebeni, nagyszeben-fogarasi-olthid-vöröstoronyi és nagyszeben-nagydisznódi összesen 197 km. hosszú vonalain:

használatban levő összes szolgálati óráknak 1901. évi jan. hó 1-től számított 3 éven át jó karban tartása, javítása és szabályozása iránt ezennel pályázatot hirdetünk, minél fogva felhívjuk a pályázni kívánó és iparendélylyel bíró órássokat, hogy 1 koronás bélyeggel ellátott és „Ajánlat a pályáórák jó karban tartására 23089—1900. I. szhoz” feliratu borítékba zárt ajánlataikat lepecsételve 1900. évi szeptember hó 18-án déli 12 óráig a magy. kir. államvasutak aradi üzletvezetőségének általános (I.) osztályánál nyujtsák be.

Bánompénz fejében 100 korona azaz száz korona készpénzben, vagy állami letétekre alkalmas értékpapirokban legkésőbb 1900. évi szeptember hó 17-ikének déli 12 órájáig alulírt üzletvezetőség gyűjtőpénztáránál Aradon leteendő.

Takarékpénztári betétkönyvek letét gyanánt nem fogadtatnak el. Ezen feltételektől eltérő, vagy nem a kitűzött határidőre beérkezett ajánlatok nem vétetnek figyelembe.

Az ajánlatok között a választás szabadon, a megajánlott összegre való tekintet nélkül történik.

A szerződési feltételek alulírt üzletvezetőség I. osztályánál a rendes hivatalos órák alatt megtekinthetők illetve kívánatra postán megküldetnek; feltételezzük tehát ajánlattevőkről, hogy azokat ismerik és egész terjedelmükben kötelezőknek elfogadják.

Aradon, 1900. augusztus hó 27.

M. kir. államvasutak aradi
üzletvezetősége.

(Utánnnyomás nem díjaztatik.)

KEFIR TEJ:

kefir gombával erjesztett tej, mely a gyomor falán keresztül gyorsan felszívódik és ez által nagy táperővel bír.

A gyomor és bélhuzamra gyakorolt enyhe izgató hatása által az étvágyat és az anyagforgalmát élénkíti.

Előkelő orvosi vélemények alapján kitűnő gyógytápszernek bizonyult.

2511 Kapható a „Hungaria” kávéházban is.

Sterilizált gyermektej

a legjobb gyermektápszer.

Nélkülözhetetlen oly anyáknak, akik gyermekeiket részben vagy egyáltalában nem táplálják. A csecsemő korának megfelelően higitva. Teljesen bacterium mentes. Az anyatejnek megfelelő alkatrészekből áll. Minden egyes étkezésre való adag légmentesen lezárt palackban sterilizálva, egyszeri táplálásra szolgál. Kezelése egyszerű s a természetes táplálással egyenértékű Prospektust, árjegyzéket, használati utasítást kívánatra bérmentve küldünk.

Dr. Singer János orvos és Rozvány György

gyógyszerész.

Sterilizált gyermektej, gyógy- és pasteurizált tej termelő intézete.

Aradon, Kossuth- és Batthyányi-u. sarkán.

BRASSAY TESTVÉREK

derékfűzők nagyraktára

Aradon, Forray-utcza.

Ajánlják az őszi idényre

drill, áttört, battiszt, csipke, selyem, Masztik és Köper

füzőjeit.

A raktár tulhalmozottsága folytán rövid fűzők félárban adatnak el.

Az őszi idényre

megérkeztek a legújabb fűzőnek való szövetek, melynek szives megtekintésére felhívjuk a n. é. hölgyközönséget.

Fűzők javítását és tisztítását elvállaljuk.

Tisztelettel

BRASSAY TESTVÉREK.

NEUMANN.

**férfi-, fiu- és
gyermekruha telepe
ARAD,**

a Fehér Kereszt szálloda mellett.

SZABOTT ÁRAK!

Mérték szerinti megrendelések pontosan eszközöltetnek. 2381

ALAPITTATOTT 1870.

ALAPITTATOTT 1870.

HÖNIG ANTAL és FIAI egyedüli vászon gyári főraktára

Arad és vidéke részére **ARADON**

Wadowsky Gusztáv

árúházában.

2587

Uj nagy küldemény érkezett

Hönig Antal és Fiai

morva schönbergi gyárából

legjobb és legolcsóbban elősmert

vászon,

asztalnemű, kávésterítékek, törülközők és zsebkendők; ugy

Schroll Benedek Fia

hirneves chiffon-gyártmányai, melyeket eredeti gyári áron ajánl

Wadowsky Gusztáv

árúháza Aradon.

Folytonos újdonságok

selyem-, divat-, mosó-kelmék, fehér és színes divat-barchettek.

Dús választék osipke-, szövet- és Tunnis-függönyökben.

Futó-, pamlag- és szalon-szőnyegek, ágy- és asztalterítők minden kivitelben.

Levarrott

paplan és matraccok,

melyeket legolcsóbb árban ajánl

Wadowsky Gusztáv

árúháza Aradon.

Óriási raktár

férfi-divat cikkekben

u. m.:

ing, gallér, kézelő, nyakkendők, kész alsó-nadrágok vagy méret után készítettnek, fehér és színes zsebkendők, harisnyák és esernyők.

Valódi Jäger-alsóruhák, valamint kiházasítási kelengyék dus raktára. Összeállítva 150 frttól 3000 frtig; mind a legjobb anyagból készülnek, melyeket ajánl

Wadowsky Gusztáv

árúháza Aradon.

Kinglinen csodavászon 1 vég 23 méter $\frac{3}{4}$ 6.50 frt. $\frac{5}{4}$ 7.50 „

1 vég pamutvászon 6 lepedőre 1 vég 14 mt. 155 cm. sz. 8.50 frt. 1 vég 14 mt. 168 cm. sz. 9.50 „

STERNM.A.

Arad és vidéke legnagyobb kizárólagos

női felöltők

árúháza

2368

Aradon, Andrásstér.